

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toiminnalliset menetelmät
2011

Nada Reunanen & Marianne Heinonen

KEVENNYSTÄ KIELIOPINTOIHIN

– toiminnalliset menetelmät suomenkielen
oppimisen tukena

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nada Reunanen & Marianne Heinonen

KEVENNYSTÄ KIELIOPINTOIHIN –

toiminnalliset menetelmät suomenkielen oppimisen tukena

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä esitellään erilaisia toiminnallisia menetelmiä, joita voidaan käyttää apuna maahanmuuttajien suomenkielen opetuksessa. Menetelmistä on koostettu menetelmäkansio Salon kaupungin maahanmuuttajayksikön käyttöön. Menetelmäkansion tavoitteena on helpottaa Salon kaupungin maahanmuuttajayksikköä uusien kotouttamiskoulutusryhmien sisällön suunnittelussa ja kielikoulutuksessa käytettävien menetelmien kehittämisessä. Kotoutumisen edistäminen kielitaidon kehittymisen kautta on opinnäytetyön tärkein tavoite.

Maahanmuuttajien kielenopetuksessa on perinteisesti käytetty kirjallisia opiskelutapoja, mutta opetuksen vaikuttavuudesta ei ole saatu näyttöä. Koulutuksen vaikuttavuutta pyritään lisäämään ja käytettäviä menetelmiä kehittämään. Toiminnallisuuden lisääminen osaksi kielenopetusta on yksi vaihtoehto, jota tässä opinnäytetyössä korostetaan.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu maahanmuuttajista, kotoutumisesta, kotoutumisesta, aikaisempaan kokemukseen perustuvasta oppimisesta, maahanmuuttajaryhmän ohjauksesta sekä erilaisista toiminnallisista menetelmistä, joita voidaan soveltaa kielen opetuksessa. Menetelmäkansion menetelmistä osa on testattu opinnäytetyöntekijöiden aiemmin tekemässä projektissa, jossa ohjattiin maahanmuuttajataustaista kotouttamiskoulutusryhmää.

ASIASANAT:

maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen, toiminnalliset menetelmät, kielenopetus, kokemuksellinen oppiminen, konstruktivismi, maahanmuuttajaryhmän ohjaaminen, toiminnallinen opinnäytetyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Activating Methods in Social Services

Autumn 2011 | 54

Instructors Terhi Entonen-Sirainen & Airi Ylinen

Marianne Heinonen & Nada Reunanen

HOW TO EASE LANGUAGE STUDIES –

Activating Methods in Finnish studies

The objective of this thesis is to introduce various activating methods which can be used as a help in language studies of immigrants. The thesis was made for Salo Immigrant Unit in order to give them some new ideas and working methods for the future planning of integration education. A Method Folder that can be used as a help when planning new language courses is presented.

The integration of an immigrant is highly depending on the language skills of an individual and the main purpose of the thesis is to help integration in that matter. The authorities organize various courses in Finnish and Swedish languages in Finland, but the learning results vary. The development of training and teaching methods are also in government's interest at present. The new Act of the Integration of Immigrants came into effect on the 1st of September 2011.

The theoretical context of the thesis consists of immigrants in Finland, integration, experimental learning, guidance of an immigrant group and activating methods used in teaching languages. The process of making the Method Folder is described as well as the description of the folder.

KEYWORDS:

Immigrants in Finland, integration, experimental learning, guidance of an immigrant group and activating methods used in teaching languages

SISÄLLYS

KÄYTETYT LYHENTEET	7
1 JOHDANTO	8
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	10
3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	12
3.1 Käsitteitä ja erilaisia syitä maahanmuutolle	12
3.2 Lukumääriä, kansalaisuuksia ja alueellisia eroja	14
4 MAAHANMUUTTOON LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ	16
4.1 Kotoutuminen	16
4.2 Kotouttaminen	17
4.3 Kielen merkitys kotoutumisessa	18
5 TOIMINNALLISET MENETELMÄT	20
5.1 Toiminnalliset menetelmät käsitteenä	20
5.2 Psykodraama ja muut draamalliset menetelmät	21
5.3 Sosiometria	23
5.4 Musiikki	23
5.5 Kirjallisuus	24
5.6 Taidelähtöisten menetelmien vaikutukset ja mahdollisuudet	25
6 TOIMINNALLISET MENETELMÄT KIELENOPETUKSESSA	26
6.1 Draaman käyttö kielen opetuksessa	27
6.2 Musiikki ja kieli	27

6.3 Kuvataiteiden hyödyntäminen kielenopetuksessa	29
7 OPPIMISNÄKEMYS	30
7.1 Kokemuksellinen oppiminen	30
7.2 Sosiokonstrukttiivinen oppimismäkemys	32
7.3 Maahanmuuttaja oppijana	32
8 MAAHANMUUTTAJARYHMÄN OHJAAMINEN	34
8.1 Monikulttuurinen ohjaus	34
8.2 Sosiodynaaminen ohjaus	35
8.3 Freireläinen dialogipedagogiikka	36
9 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS	38
9.1 Prosessin eteneminen	38
9.2 Työmenetelmien esittely	40
10 MENETELMÄKANSIO	41
10.1 Kehittäminen	41
10.2 Menetelmäkansion sisältö	43
10.3 Menetelmäkansion ulkoasu	44
11 PROSESSIN JA PRODUKTIN ARVIOINTI	46
11.1 Prosessin arviointi	46
11.2 Produktin arviointi	47
11.3 Kokonaisuuden arviointi	48
12 POHDINTA	49
LÄHTEET	51

LIITTEET

Liite 1. Ammattikortit

KUVIOT

Kuvio 1. Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli (Mäkinen 2002). 31

TAULUKOT

Taulukko 1. Ulkomaiden kansalaiset Suomessa. 15

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI) SANASTO

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees,
Yhdistyneitten kansakuntien pakolaisasioiden päävaltuutettu,
YK:n pakolaisjärjestö

1 JOHDANTO

“Haemme osaavaan joukkoomme tunnollista ja ahkerää siivoajaa/palveluohjaajaa. Työ on kokopäivätyötä, iltapainotteinen. Sujuva suomenkielen taito on työssä välttämätön. Myös ajokortti on työn sujuvuuden kannalta ehdoton. Edellytämme aikaisempaa kokemusta siivoajan työstä.” (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011.)

Edellinen on suora lainaus yhdestä monista samankaltaisista työpaikkailmoituksista Työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilta. Aikaisemman kokemuksen, ahkeruuden ja tunnollisuuden sekä ajokortin lisäksi sujuva suomenkielen taito on ehdoton vaatimus työpaikan saamiselle. Suomessa syntyneelle ja täällä ikänsä eläneelle vaatimukset eivät ole kohtuuttomia, mutta muualta tänne muuttaneille, ne voivat olla ylitsepääsemättömän kovia vaatimuksia.

Sujuva suomenkielen taito – miten sen voi saavuttaa, jos ei ole syntynyt ja asunut suomessa? Aikuisen maahanmuuttajan kotouttamisen tavoitteena on pääsy suomalaisille työmarkkinoille (Sisäasiainministeriö 2011). Tämä edellyttää sujuvaa tai vähintäänkin hyvää suomenkielen taitoa. Miten kotoutumisen ja kotouttamisen kannalta keskeiseen asiaan eli kielitaitoon ja sen oppimiseen voitaisiin vaikuttaa positiivisesti? Tämä on opinnäytetyössä punaisena lankana; kielitaidon oppiminen ja erityisesti opettaminen erilaisin vaihtoehtoisin menetelmin perinteisen kouluopetuksen lisäksi. Voisiko oppiminen ja opettaminen olla myös hauskaa eikä pelkkää penkillä istumista ja pönttäämistä?

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on koottu menetelmäkansio Salon kaupungin maahanmuuttajayksikön käyttöön tulevia maahanmuuttajien kielikoulutuksia varten. Menetelmäkansion avulla kielenopettamiseen voidaan suunnitella toiminnallisia osuuksia, jotka rikastuttavat ja keventävät oppimista ja opetusta. Menetelmäkansio perustuu tieto- ja teoriapohjaan maahanmuuttajista, kotoutumisesta, kotouttamisesta sekä erilaisista toiminnallisista menetelmistä,

joita kielen opettamisessa voidaan käyttää apuna. Edellisten lisäksi opinnäytetyössä on hyödynnetty teoreettista tietoa maahanmuuttajaryhmän ohjaamisesta sekä erilaisista nimenomaan maahanmuuttajien opetukseen soveltuvista oppimiskäsityksistä.

Opinnäytetyö on kaksiosainen: ensimmäisessä osassa esitellään menetelmäkansion taustalla vaikuttavaa teoriatietoa ja toisessa osassa käydään läpi opinnäytetyön ja sen produktin eli menetelmäkansion tekoprosessi. Lopuksi arvioidaan menetelmäkansiota ja opinnäytetyötä kokonaisuutena. Itse menetelmäkansio jää Salon kaupungille, mutta kansion sisältö on opinnäytetyön erillisenä liitteenä CD:llä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TOIMEKSIANTAJA JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa työn toimeksiantajalle eli Salon kaupungin maahanmuuttajayksikölle helppokäyttöinen ja käytännönläheinen menetelmäkansio maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen sisältyvään kielenopetukseen.

Salon kaupungin maahanmuuttajayksikkö antaa tietoja maahanmuuttoon, opiskeluun ja työllistymiseen sekä tulkkipalveluihin liittyvissä asioissa ja toiminnassa korostuu yhteistyö eri viranomaistahojen sekä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Maahanmuuttajayksikkö toteuttaa omalta osaltaan kaupungin kotouttamisohjelmaa. Salon kaupungin kotoutumisohjelman tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista tukemalla suomen kielen opiskelua, koulutusta, työllistymistä ja osallistumista kulttuuri- ja vapaa-ajantoihintaan sekä edistämällä maahanmuuttajien osallistumista ja mahdollisuutta vaikuttaa heitä koskevien asioiden valmisteluun ja suunnitteluun. (Salon kaupunki 2011.)

Menetelmäkansion avulla koulutuksen ohjaajat voivat suunnitella tulevia koulutuksia osin myös toiminnallisiksi. Tarkoituksena on ollut tuottaa kansio, josta ohjaajat saavat vinkkejä ja vaihtoehtoisia toimintatapoja tuleviin koulutuksiin. Kokonaisen kieli- tai kotoutumiskoulutuksen suunnittelu ei ole ollut tavoitteena.

Salon maahanmuuttajayksikkö on toteuttanut suomen kielen opetusta kotoutumiskoulutuksena jo aikaisemmin ja opetusmenetelmät ovat pääasiassa olleet perinteisiä kirja-avusteisia ja kirjoittamiseen perustuvia menetelmiä. Opinnäytetyönä koottuun menetelmäkansioon on kerätty toiminnallisia menetelmiä, joita on mahdollista soveltaa kielenopetuksessa. Menetelmäkansion avulla voidaan luoda uudenlaisia oppimistilanteita, saada vaihtelua kieliopintoihin sekä kehittää ohjaajien työtä ja toimintatapoja kotoutumiskoulutuksen ohjauksessa.

Opinnäytetyön taustalla vaikuttaa vahvasti tekijöiden suuntaavissa opinnoissa toteuttama projekti, joka on toiminut alkusysäyksenä opinnäytetyölle. Projekti Kokeiluja Kotoryhmässä toteutettiin keväällä 2011 yhteistyössä Salon kaupungin sosiaalikeskuksen maahanmuuttajayksikön kanssa.

Projektin aikana opinnäytetyöntekijät ohjasivat maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusryhmää yhden opetuspäivän ajan kerran viikossa. Ohjauspäiviä oli yhteensä viisi ja ne olivat seitsemän tunnin mittaisia. Ohjauksessa sovellettiin suuntaavien opintojen myötä omaksuttuja toiminnallisia menetelmiä osaksi kielenopetusta. Tuolloin oivallettiin mahdollisen menetelmäkansion tarve. Menetelmäkansiota maahanmuuttajayksikkö voisi tarvittaessa hyödyntää tulevissa opetusryhmissä.

Nykytiedon mukaan maahanmuuttajien kielikoulutuksen vaikuttavuudesta ei ole juuri ollenkaan näyttöä ja päivittäinen opetus järjestetään usein kynä-, paperi – ja tauluperiaatteella. Vastaavanlaisesti toimitaan myös viestintätaitoja opetettaessa. (Sergejeff 2007, 81.) Tämä tieto vaikutti tekijöiden kiinnostukseen luoda vaihtoehtoja perinteiselle opetukselle.

Kielitaito on olennainen asia maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta ja opinnäytetyön perimmäinen tavoite on maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen kielikoulutuksen ohjaustoimintaa kehittämällä.

Kielitaito on aarre. Sen osaaminen ja hallitseminen merkitsee niin paljon.
(Sosiaalitieto 2011.)

Menetelmäkansion lisäksi opinnäytetyön tekijöillä on tavoitteena kehittää omaa ammatillista osaamista perehtymällä maahanmuuttajiin asiakasryhmänä sekä heidän ohjauksensa erityispiirteisiin.

3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka tarkoittaa kaikkia pysyväisluonteisesti maahan muuttaneita henkilöitä muuton syitä tai henkilön muita ominaisuuksia erittelemättä. Maahanmuuttajien kansalaisuus, ikä, kansallisuus, koulutustausta, syntymämaa sekä muuton syyt ovat hyvin moninaiset eikä sana maahanmuuttaja kerro näistä henkilöiden eroavaisuuksista. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9; Sisäasiainministeriö 2009, 12.) Tässä opinnäytetyössä käytetään yleiskäsitettä maahanmuuttaja puhuttaessa opinnäytetyön kohderyhmästä. Opinnäytetyössä keskitytään aikuisiin maahanmuuttajiin Suomessa.

3.1 Käsitteitä ja erilaisia syitä maahanmuutolle

Käytettäessä termiä maahanmuuttaja on hyvä ymmärtää sanan moniselitteisyys. Maahanmuuttajaryhmän ohjaajan on erityisesti tiedostettava kuinka erilaiset lähtökohdat ryhmän kaikilla jäsenillä voi olla. Toiminnan suunnittelu ja toteutus ilman tätä ymmärrystä saattaa epäonnistua monelta osin.

Suomeen muuttaneiden maahanmuuttajien maahanmuuton syyt vaihtelevat pakolaisuudesta työnperässä muuttajiin. 1990- ja 2000-luvulla ulkomaalaisten maahanmuuton syyt ovat pääasiallisesti olleet muita kuin työntekoon liittyviä syitä. Yleisin maahanmuuton peruste on perhesiteen vuoksi muuttaminen. Yleisimpinä voidaan mainita avioliitto, parisuhde ja perheenyhdistäminen. Suomessa pysyvästi asuvat maahanmuuttajat voidaan jaotella pakolaisiin, siirtolaisiin ja paluumuuttajiin. Edellä mainittujen lisäksi muun muassa turvapaikanhakijat, vaihto-opiskelijat, siirtotyöläiset sekä turistit oleskelevat Suomessa määräaikaikaisilla oleskeluluvilla tai turistiviisumilla. (Turun kaupunki kulttuuriasiainkeskus 2011; Sisäasiainministeriö 2009, 13.)

Yhdistyneitten kansakuntien (YK) yleissopimus vuodelta 1951 määrittelee, että pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisasema

myönnetään henkilölle, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR toteaa olevan pakolainen. UNHCR on Yhdistyneitten kansakuntien pakolaisjärjestö ja YK:n pakolaisasioiden päävaltuutettu. (UNCHR 2011.)

Suomeen ensimmäiset pakolaiset saapuivat 1970-luvun alussa Chilestä (Sisäasiainministeriö 2009, 13). Osa Suomessa asuvista pakolaisista on kiintiöpakolaisia. Vuodesta 2001 lähtien Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkilöä vuodessa. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden. Pakolaiskiintiössä Suomeen vastaanotetaan YK:n pakolaisjärjestö UNCHR:n pakolaisiksi katsomia henkilöitä tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia henkilöitä. (Maahanmuuttovirasto 2011.)

Siirtolaisuuden perusteella maahan muuttanut henkilö on muuttanut, koska hän haluaa luoda itselleen uuden elämän uudessa maassa. Taloudellisista syistä muuttanut siirtolainen pyrkii parantamaan itsensä ja perheensä tulevaisuutta. Siirtolaisuuden ja pakolaisuuden erona on se, että pakolaisen on pakko lähteä kotimaastaan säilyttääkseen henkensä tai vapautensa. Pakolainen ei voi luottaa oman kotimaansa suojeluun. (Maahanmuuttovirasto 2011; UNHCR 2011.)

Paluumuuttaja on ulkosuomalainen eli ulkomailla asuva nykyinen tai entinen Suomen kansalainen tai heidän jälkeläisensä, joka palaa Suomeen. Inkerinsuomalaiset saivat vuonna 1990 presidentti Mauno Koiviston aloitteesta paluumuutto-oikeuden ja tämä paluumuutto-oikeus lisäsi selvästi maahanmuuttoa Suomeen. Joillain entisen Neuvostoliiton alueella asuvilla henkilöillä katsotaan olevan suomalaiset sukujuuret tai sellainen yhteys Suomeen, että oleskelulupa voidaan myöntää sen perusteella. Esimerkiksi henkilö, joka on etniseltä taustaltaan suomalainen voi saada paluumuutto-oikeuden. (Räty 2002, 32.)

Tämän lisäksi henkilöt, jotka vuosina 1943 ja 1944 siirrettiin Suomeen ja myöhemmin palautettiin Neuvostoliittoon sekä henkilöt, jotka palvelivat Suomen armeijassa vuosina 1939 -1945, ovat oikeutettuja paluumuuttoon. Inkerinsuomalaisten paluumuuttajien jono on sulkeutunut 1.7.2011. Ennen 1.7.2011 paluumuuttojonoon ilmoittautuneitten on haettava oleskelulupaa

palumuuton perusteella viiden vuoden kuluessa tai palumuutto-oikeus raukeaa. (Maahanmuuttovirasto 2011.)

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää oleskeluoikeutta ja suojaa vieraasta maasta. Suomella on kansainvälisten sopimusten perusteella velvoite tutkia Suomeen saapuvan turvapaikanhakijan kansainvälisen suojelun tarve. Turvapaikkahakuprosessissa selvitetään onko hakijalla oikeus turvapaikkaan tai oleskelulupaan toissijaisen tai humanitaarisen suojelun perusteella. Mikäli hakijalle myönnetään turvapaikka, hän saa pakolaisaseman. (Maahanmuuttovirasto 2011; Sisäasiainministeriö 2011.) Turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa vaihtelee vuosittain. Maahanmuuttovirasto tilastoi pakolais- ja turvapaikka-asioihin liittyviä asioita. (Sisäasiainministeriö 2011.)

3.2 Lukumääriä, kansalaisuuksia ja alueellisia eroja

Rätyn (2002, 34 -37) mukaan ulkomaalaisväestön osuus Suomessa on kasvanut nopeasti 1990-luvulla. Eurooppalaiseen tasoon verrattuna Suomessa on kuitenkin edelleen melko vähän maahanmuuttajia. Lukumääräisesti suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset ja somalialaiset kuten taulukosta 1 näkyy. Somalialaiset edustavat suurinta pakolaistaustaista ryhmää. Entisen Jugoslavian alueelta ja Irakista on tullut myös melko paljon pakolaistaustaisia ihmisiä Suomeen.

Suomen ulkomaalaisissa on lähes yhtä paljon naisia ja miehiä. Kuitenkin löytyy ryhmiä, joissa toinen sukupuoli on ylliedustettuna. Maahanmuuton syy heijastuu sukupuolijakaumaan. Ulkomaalaistaustaisten keskimääräinen ikärakenne poikkeaa suomalaisista. Vanhuksia on vähän ja lapsia paljon. Alueellisesti Suomen ulkomaalaiset ovat jakautuneet epätasaisesti. Vuonna 2000 lähes puolet Suomen ulkomaalaisväestöstä asui pääkaupunkiseudulla. (Räty 2002, 34 -37.)

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuoden 2010 lopussa ulkomaalaisväestön osuus Salossa oli 4 % väestöstä, Turussa 5 % ja Helsingissä 7,6 % (Tilastokeskus 2011).

Taulukko 1. Ulkomaiden kansalaiset Suomessa (Tilastokeskus 2011).

Maa, jonka kansalaisuus	2009	%	Vuosimuutos %	2010	%	Vuosimuutos %
Viro	25 510	16,4	12,9	29 080	17,3	14,0
Venäjä	28 210	18,1	4,8	28 426	16,9	0,8
Ruotsi	8 506	5,5	0,8	8 510	5,1	0,0
Somalia	5 570	3,6	13,2	6 593	3,9	18,4
Kiina	5 180	3,3	12,1	5 559	3,3	7,3
Irak	3 978	2,6	22,9	5 024	3,0	26,3
Thaimaa	4 497	2,9	14,4	5 021	3,0	11,7
Turkki	3 809	2,4	11,1	3 973	2,4	4,3
Saksa	3 628	2,3	3,6	3 715	2,2	2,4
Intia	3 168	2,0	15,8	3 468	2,1	9,5
Muut	63 649	40,9	8,0	68 585	40,8	7,8
Yhteensä	155 705	100	8,7	167 954	100	7,9

Maahanmuuttajien osuus väestöstä Suomessa on keskimäärin 2,7 %. Joillain paikkakunnilla kuten Salon kaupungissa tämä keskiarvo ylittyy. Salossa maahanmuuttajia on 83 eri maasta. Kuten muuallakin Suomessa, myös Salossa suurimmat kansallisuusryhmät ovat virolaiset ja venäläiset. (Salon kaupunki 2011.)

4 MAAHANMUUTTOON LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Maahanmuuton voidaan sanoa olevan kriisi, jonka kaikki muuttajat käyvät jollain tavalla läpi. Aikuinen tulee lapseksi jälleen, kun kaikki asiat on opeteltava uudelleen. Asioiden hoitaminen vieraalla kielellä vieraassa kulttuurissa on vaikeaa. Usein kotoutumista hankaloittaa maahanmuuttajien vaikea työllistyminen, joka on seurausta heikosta kielitaidosta sekä yhteiskunnan asenteista. Jotta kotoutuminen onnistuisi, maahanmuuttaja tarvitsee monen eri tahon tukea. (Sosiaalieteen 2011,8; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011,11.)

4.1 Kotoutuminen

Suomen kieleen vakiintui sana kotoutuminen kotoutumislain (493/1999) myötä. Lain mukaan kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Kotoutuminen pitää sisällään maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin säilymisen. Kotoutumiselle ei ole olemassa yhtä yhteistä kansainvälistä määritelmää vaan se tulkitaan kansainvälisesti eri tavoin johtuen erilaisista maahanmuuton historiallisista taustoista. (Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2007, 114; Sisäasiainministeriö 2011.)

Sanalla kotoutuminen on ollut tarkoitus korvata käsitteet integroituminen ja sopeutuminen eli assimilaatio. Kotoutuminen ei sisällä assimilaatiota vaan kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja kykenee säilyttämään oman alkuperäisen kulttuurisen identiteettinsä ja liittää sen osaksi uutta kulttuurista identiteettiään. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9.)

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna kotoutumisella tavoitellaan maahanmuuttajan eri elämän sektoreilla olevan aseman asteittaista muuttamista valtaväestön asemaan verrattavaksi. Kotoutuminen on kuitenkin kaksisuuntainen prosessi, johon liittyy niin vastaanottavan yhteiskunnan kuin maahanmuuttajan sopeutuminen toisiinsa. Kotoutumiseen vaikuttavat väestöryhmien väliset suhteet, vallalla oleva kotouttamispolitiikka sekä erilaiset yksilön mahdollisuuksiin vaikuttavat yhteiskunnalliset toimet. Kaikki

maahanmuuttajat eivät välttämättä pidä kotoutumista päämääränään ja jokainen määrittelee kotoutumisen riittävyyden omista lähtökohdistaan käsin. (Sisäasiainministeriö 2011.)

4.2 Kotouttaminen

Kotouttaminen viittaa maahanmuuttajien ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan. Suomen laki velvoittaa viranomaiset aktiivisiin toimiin maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9; Laki kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999.)

Suomessa maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. Työ- ja elinkeinotoimistot sekä kuntien maahanmuuttotyöntekijät huolehtivat kotouttamistoimien käytännön toimista ja palveluista. Usein myös järjestöt ovat mukana kotouttamistyössä. (Suomi.fi 2011.) Kotouttamisasiat siirtyvät Työministeriön alaisuuteen 2011- 2012 vuodenvaihteessa (Sisäasiainministeriö 2011).

Uusi kotouttamislaki astui voimaan 1.9.2011 ja sen lähtökohtana on taata aiempaa paremmin erilaisissa elämäntilanteissa oleville maahanmuuttajille kotoutumista edistäviä palveluita. Kotouttamistoimenpiteiden tulee lähteä maahanmuuttajan tarpeista ja tavoitteena on tehostaa jo kotoutumisen alkuvaiheen palveluita. Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta pyritään parantamaan entisestään ja vaikuttavuuden seuranta lisäämään. Kotoutuminen edellyttää kantaväestön ja maahanmuuttajien yhteistoimintaa ja vuoropuhelua. Uusi kotouttamislaki pyrkii edistämään kotoutumisen kaksisuuntaisuutta. Maahanmuuttajien osallisuutta sekä pakolaisten kuntiin sijoitusta halutaan uudella kotoutumislailalla niin ikään edistää. Myös haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien, kuten vanhusten ja

vammaisten syrjäytymistä pyritään estämään uuden lain hengen mukaisesti. (Suomi.fi 2011; Sisäasiainministeriö 2011.)

Kotoutumisen keskeinen edellytys on suomen tai ruotsin kielen oppiminen ja kotouttamistoimilla pyritään kielitaidon kehittämiseen. Työikäisen maahanmuuttajan kohdalla kotouttamisen tavoitteena on pääsy suomalaiseen työelämään. (Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2007, 114.)

4.3 Kielen merkitys kotoutumisessa

Suomessa suomen tai ruotsin kielen oppiminen on yksi tärkeimmistä kotoutumisen edellytyksistä ja kielitaidottomuudella voi olla pitkällä aikavälillä kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnan kansainvälistymisestä huolimatta. (Työministeriö 2011). Kielikoulutuksella pyritään estämään kielitaidottomuudesta johtuvia negatiivisia seurauksia. Opinnäytetyön tärkeimpänä tavoitteena on vaikuttaa kotoutumiseen juuri kielenoppimista helpottamalla.

Maahanmuuttajan oman äidinkielen asema Suomessa vaikuttaa suomen kielen oppimiseen. Englanninkieliset voivat tulla toimeen omalla kielellään arkitilanteissa, mutta työllistyminen saattaa kuitenkin olla vaikeaa. Erityisesti pitkittynyt työttömyys, tuo mukanaan taloudellisia seurauksia. Suomenkielen taidon puuttuessa tai sen ollessa kovin heikkoa maahanmuuttaja voi tuntea itsensä ulkopuoliseksi. Myös juurettomuus voi vaivata, mikäli siteet kotimaahan katkeavat esimerkiksi sukulaisten kuoltua. (Työministeriö 2011.)

Perheiden sisäiset rakenteet voivat muuttua jos toinen vanhemmista ei syystä tai toisesta opi suomea. Tällöin voi olla vaarana, että kielitaidoton vanhempi jää perheen ulkopuoliseksi, kun toinen vanhempi ja lapset kommunikoivat suomeksi. (Työministeriö 2011.) Kielitaidottomuudesta voi seurata monenlaisia hankaluuksia yksilöille sekä taloudellisia menetyksiä yhteiskunnalle. On siis ymmärrettävää, että kielenopetukseen panostetaan myös rahallisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käyttänyt vuonna 2009 noin 30 miljoonaa euroa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Osa maahanmuuttajista, kuten

kotiäidit, ovat kuitenkin jääneet tämän koulutuksen ulkopuolelle. (Sisäasiainministeriö 2010.) Uudella kotoutumislaila pyritään nyt parantamaan erilaisissa elämäntilanteissa olevien maahanmuuttajien asemaa suhteessa kotoutumiskoulutukseen (Sisäasiainministeriö 2011). Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen juuri tällä hetkellä, kun kotoutumiskoulutukseen oikeutettujen ryhmä kasvaa entisestään ja vaihtoehtoja opetusmetodeihin varmasti kaivataan.

Kotoutumiskoulutusten tulosten arviointi on ollut puutteellista. Tällä hetkellä koulutuksen järjestämistavat eivät kannusta sen pitkäjänteiseen kehittämiseen. Maahanmuuttajien paremman kotoutumisen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että päästäisiin mahdollisimman pian kokeilemaan uusia ja tehokkaita kotouttamisen tapoja. Nopea ja hyvä kotoutuminen on kaikkien etu. (Sisäasiainministeriö 2010.) Uudella kotoutumislaila yritetään vaikuttaa myös koulutuksen kehittämiseen ja sen vaikuttavuuden seurantaan (Sisäasiainministeriö 2011).

5 TOIMINNALLISET MENETELMÄT

Menetelmäkansioon on koottu harjoituksia, jotka perustuvat toiminnallisiin menetelmiin. Harjoituksia on pyritty keräämään monipuolisesti juuri kielenoppimiseen soveltuvia toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen.

5.1 Toiminnalliset menetelmät käsitteenä

Toiminnallisia menetelmiä voidaan pitää yleiskäsitteenä erilaisille luoville menetelmille. Näitä ovat esimerkiksi kuvataide, musiikki, liike, tanssi, elokuva, luova kirjoittaminen, kirjallisuus ja tarinallisuus sekä teatteri ja draama. Ne ovat toiminnallisimmillaan osallistujan luodessa itse eli maalatessa, musisoidessa tai näytellessä. Ryhmissä voidaan käyttää myös valmiita tuotoksia kuten musiikki-, kirjallisuus tai kuvataidetta. (Heiskanen & Hiisijärvi n.d; Vahala 2003, 69 – 70.)

Käsite toiminnalliset menetelmät (action methods) liitetään myös morenolaisiin draamamenetelmiin, joihin kuuluvat psykodraama, sosiadraama ja sosiometria. Näistä psykodraamaa pidetään usein morenolaisten draamamenetelmien yleiskäsitteenä. (Janhunen & Sura 2005, 7.)

Edellä mainittujen käsitteiden raja on häilyvä ja lähemmin tarkasteltuna psykodraama tarkoittaa ryhmäterapiaa lähtökohtana yksilön elämäntilanne, kun taas sosiadraamassa tarkastellaan ryhmän toimintaa sekä sen sosiaalista ja psykologista todellisuutta. Sosiometrian avulla voidaan sen sijaan tutkia ryhmän sisäisiä valintoja ja pyrkiä vapauttamaan ryhmän toimintaa auttamalla ryhmän jäseniä tiedostamaan sekä ilmaisematta jääneitä uskomuksia, että salaisia liittosuhteita. (Janhunen & Sura 2005.)

Käsitteellisistä eroavaisuuksista huolimatta toiminnallisille menetelmille on yhteistä spontaanius ja luovuus. Tähän liittyy luonnollinen pyrkimys ilmaista tunteita ja ajatuksia toiminnallisesti pelkän puhumisen sijaan. Ihmistä pidetään oman elämänsä asiantuntijana, joka korostuu eritoten ratkaisukeskeisissä toiminnallisissa menetelmissä. Lähtökohtana on, että ihminen osaa tunnistaa itse omat voimavaransa, ongelmansa tai kehittämiskohteensa ja osaa myös ratkaista ne itse. Toiminnalliset menetelmät auttavat asioiden tietoisuuteen

saattamisessa ja työstämisessä. Leikkimällä ja tekemällä löydetään myös yhteys omiin uskomuksiin, tunteisiin ja omaan itseen. (Toiminnalliset työnohjaajat n.d.; Heiskanen & Hiisijärvi n.d.)

Kun luovia ja toiminnallisia menetelmiä käytetään sosiaalialan asiakastyössä, niitä voidaan nimittää myös viriketoiminnaksi, yhteisötaiteeksi sekä ilmaisullisiksi tai taide- ja kulttuurilähtöisiksi menetelmiksi. Kyseessä ei ole taideterapia vaan taiteen laaja, tukea ja elämyksiä antava käyttö asiakastyössä. Toiminnallisten menetelmien käyttö sosiaalialan työssä tähtää syrjäytymisen ehkäisyyn, asiakkaan voimaannuttamiseen, kasvun tukemiseen, sosiaalisen vuorovaikutuksen rakentamiseen ryhmässä sekä voimavarojen vahvistamiseen ryhmässä. (Nietosvuori 2006, 64 - 71.)

5.2 Psykodraama ja muita draamallisia menetelmiä

Psykodraama on ryhmäterapien muoto ja sen kehitti lääkäri ja sosiologi Jacob L. Moreno 1900 – luvun alussa (Kopakkala 2005, 28). Moreno syntyi vuonna 1889 Romaniassa. Hän opiskeli filosofiaa sekä myöhemmin lääketiedettä Wienin yliopistossa. (Blatner 1997, 171.)

Moreno oli kiinnostunut luovuuden ilmiöstä, joka tuli esiin sekä tutkittaessa lasten spontaanin leikin luonnetta että sosiologisessa dynamiikassa (Blatner 1997, 171). Moreno oli myös innokas teatterin harrastaja. Hän halusi uudistaa teatteria osallistuvammaksi, luovemmaksi sekä ihmisille merkittävämmäksi, jonka myötä hän alkoi vähitellen soveltaa improvisaatiadraamaa osaksi perhe-, ryhmä- ja yksilöterapiaa. (Nieminen 2005, 45.)

Psykodraamassa tutkitaan yksilön nykyistä sosiaalista maailmaa ja ihmissuhteita sekä niissä muodostunutta psykologista reagoititapaa samoin kuin sen kehityshistoriaa ryhmän avulla. Siihen liitetään viisi keskeistä elementtiä, joita ovat päähenkilö, apuhenkilöt, ohjaaja, ryhmä ja näyttämö. Itse draamassa ohjaaja auttaa päähenkilöksi valittua ryhmän jäsentä esittämään näyttämöllä jonkin jakson elämästään, kun taas apuhenkilöiksi valitut ryhmän jäsenet tukevat päähenkilöä eri roolein. Rooleja voivat olla niin henkilöt, esineet kuin asiatkin. (Kopakkala 2005, 28 – 29.)

Apuhenkilö voi toimia myös päähenkilön tuplana. Tuplaaminen on yksi tärkeimmistä psykodraaman tekniikoista ja tuplan tehtävänä on stimuloida vuorovaikutusta, antaa tukea sekä tarjota tehokkaita vihjeitä ja tulkintoja päähenkilölle. (Blatner 1997, 45.)

Psykodraaman keskeiset käsitteet ovat spontaanius ja luovuus. Morenolle keskeistä oli itse luominen eikä niinkään luovuuden lopputulos. Myös spontaanius on hänen mukaansa tärkeää, sillä sen kautta voidaan mahdollistaa juuri tilanteeseen sopiva, joustava ja vapaa toiminta. Hänen mukaansa spontaaniuden tilassa ihminen on tietoisesti läsnä juuri nykyhetkessä. (Kopakkala 2005, 29 – 30.)

Psykodraama on vaikuttanut draaman käyttöön erilaisissa yhteyksissä. Luovaa draamaa voidaan käyttää esimerkiksi kasvatuksessa sekä erilaisissa kasvutyöskentelyissä ja sen kautta on syntynyt niin draamaterapia kuin draamaopetuskin. Draamaterapiassa käytetään samoja menetelmiä kuin psykodraamassa, mutta tarkoituksena on etäännyttää yksilö omasta elämäntilanteestaan toisin kuin psykodraamassa, jossa omaa elämää käytetään työskentelyn materiaalina. (Vahala 2005, 70; Lindqvist 2005, 10.)

Draamaopetuksessa terapeutisuus ei ole ensisijainen tavoite eikä draamaopetus pyri muuttamaan yksilön persoonallisuutta. Draamaopetus pyrkii kehittämään persoonallisuuden eri puolia sekä yksilön taipumuksia ja kykyjä. (Vahala 2005, 72 – 73.)

Psykodraamallisia menetelmiä voidaan soveltaa monenlaisten tavoitteiden palveluksessa sekä monilla elämän alueilla. (Blatner 1997, 171.) Luova työskentely mahdollistaa mitä erilaisimpien tilanteiden, tapahtumien ja tarinoiden tuottamisen osaksi työskentelyä. (Morenolaisen psykodraaman kouluttajayhdistys ry 2011.) Näin ollen psykodraamalliset menetelmät antavat mahdollisuuksia myös luovaan kielen opiskeluun.

5.3 Sosiometria

Sosiometrialla mitataan ryhmän sisäistä rakennetta ja se vaikuttaa kaiken draamallisen työskentelyn taustalla. (Suomen Psykodraamayhdistys 2005 ; Morenolaisen psykodraaman kouluttajayhdistys ry. n.d.)

Sosiometrian erilaisia välineitä ovat sosiaalinen atomi ja siitä edelleen sovelletut kulttuuriatomi sekä rooliatomi. Muita sosiometriassa käytettäviä välineitä ovat sosiomatriisi, sosiogrammi sekä erilaiset roolidiagrammit. Sosiometriä harjoituksia voidaan käyttää esimerkiksi sellaisenaan erilaisten ryhmien kanssa työskentelyn eri vaiheissa. (Suomen psykodraamayhdistys 2005.)

Jana on myös yksi sosiometrian välineistä ja sitä voidaan käyttää muun muassa ryhmän alussa pyytämällä ryhmäläisiä muodostamaan jana ja asettumaan janalle sen perusteella, kuinka monta ihmistä kukin jo alkavassa ryhmässä entuudestaan tuntee. (Williams 2002, 212 – 214.)

5.4 Musiikki

Musiikki on käsitteenä monitahoinen ja sen vaikutuksia voidaan tarkastella monista eri näkökulmista, kuten lääketieteellisestä, terapeuttisesta, psykoanalyttisesta, sosiaalisesta ja etnologisesta näkökulmasta. Eri näkökulmista tarkasteltuna voidaan saada erilaisia käsityksiä siitä, miten musiikki vaikuttaa ihmisiin. Käsitteenä musiikki määritellään riippuen siitä, missä yhteydessä käsitettä käytetään. (Bojner-Horwitz & Bojner 2007, 13 – 14.)

Tiedetään, että musiikki voi vaikuttaa ihmiseen sekä fyysisesti että psyykkisesti samoin kuin emotionaalisesti, visuaalisesti ja sosiaalisesti. Musiikki voi olla terapeuttista, kun sitä käytetään oikeassa yhteydessä. Se voi olla myös symboli, jolle jokainen antaa henkilökohtaisen merkityssisältönsä omasta tilanteestaan riippuen. (Bojner-Horwitz & Bojner 2007, 13 – 14.)

Ahosen (1994, 93 -94) mukaan musiikkia voi käyttää terapeuttisesti jokainen, joka siihen itse uskoo. Varsinaista musiikkiterapiatoimintaa voi kuitenkin harjoittaa vain siihen koulutuksen saanut musiikkiterapeutti. Monet ammattilaiset, jotka toimivat sosiaali-, terveydenhuolto-, ja kasvatusalalla voivat

hyödyntää musiikkia esimerkiksi asiakkaiden kuntoutuksessa. Tällöin puhutaan musiikin terapeuttisesta käytöstä.

Ihmiset kuuntelevat musiikkia eri syistä ja musiikin avulla voidaan stimuloida mielikuvitusta sekä motoriikkaa. Mielikuvitusta stimuloiva musiikki on myös hyvä tapa aloittaa ryhmä, jolloin tarkoituksena on vain saada mielikuvitus liikkeelle. Musiikkia kuuntelemalla voidaan stimuloida mielikuvitusta esimerkiksi maalaamalla esiin tulleita mielikuvia paperille. Musiikkimaalaus on alkujaan musiikkiterapiasta lähtöisin oleva harjoitus, jossa kuvataan piirtämällä tai maalaamalla musiikin esiin tuomia tunteita ja ajatuksia. Musiikki tuo eri ihmisillä esiin erilaisia, yksilöllisiä mielikuvia ja oma sisäinen kokemus ja tunteet voidaan siirtää maalaamalla näkyväksi paperille. Lisäksi musiikin esiintuomia mielikuvia voidaan ilmaista liikkeen avulla. (Ahonen 1993, 180 – 197.)

5.5 Kirjallisuus

Kirjoittaminen on sananmukaisesti käsillä tekemistä. Kirjoittaminen ja lukeminen selkiinnyttävät ajatuksia ja joskus joku toinen on kuvannut osuvasti itselle tapahtuneita asioita tai tunteita. Kaunokirjallisuutta voidaan tietoisesti käyttää ihmisen kokonaisvaltaiseen hoitamiseen. (Lehtovuori 2008.)

Kirjallisuusterapia tarkoittaa terapeuttista vuorovaikutusprosessia ja siinä hyödynnetään valmista kirjallista aineistoa tai itse tuotettua tekstiä. Palautteen antaminen on osa kirjallisuusterapiaa. (Suomen kirjallisuusterapiayhdistys ry 2011.) Kirjallisuus voi olla avuksi eri elämänvaiheiden läpikäymisessä sekä tunteiden ymmärtämisessä (Heiskanen & Hiisijärvi n.d.).

Luovassa kirjoittamisessa voidaan jäsentää ajatuksia ja tunteita, sanoilla voi leikitellä ja riimitellä. Päiväkirjan kirjoittaminen on yksi yleisimmistä luovan kirjoittamisen muodoista. (Heiskanen & Hiisijärvi n.d.) Luovan kirjoittamisen ja terapeuttisen kirjoittamisen ero on hyvin häilyvä. Luovalla kirjoittamisella ei välttämättä ole terapeuttisia tavoitteita. (Linnainmaa, T.2005, 11.)

Tarinoita voidaan käyttää apuna myös kielikoulutuksessa. Tarinoiden kuuntelu kehittää kielikorvaa ja niitten avulla on mahdollista tutustua suomalaiseen

kulttuuriin. Sanaleikit ja riimitelyt tuovat nekin vaihtelua opetukseen. Sanaleikeistä tuttu, laiva on lastattu, on yksi menetelmäkansioon kerätyistä leikeistä.

5.6 Taidelähtöisten menetelmien vaikutukset ja mahdollisuudet

Hanna-Liisa Liikasen (2003) tutkimuksen mukaan taiteella on neljä ihmisen hyvinvointiin vaikuttavaa elementtiä: taide antaa elämyksiä ja merkityksellisiä taidenautintoja, taiteella on yhteys parempaan terveyteen sekä kokemukseen hyvästä elämästä, taideharrastukset synnyttävät yhteisöllisyyttä ja verkostoja ja taide lisää viihtyisyyttä ja kauneutta elinympäristössä.

Taide kehittää niin aisteja, koordinoitua kuin motoriikkaakin ja sen avulla voidaan tehdä havaintoja, eläytyä, merkitä muistiin ja kerrata. Taide voi toimia tutkimuksen ja ajattelun välineenä ja sen avulla voidaan kyseenalaistaa, etsiä uusia arvoja ja oppia ymmärtämään eri kulttuureja. Lisäksi taidetta voidaan käyttää apuna ryhmän ja yhteishengen luomisessa. Sen avulla voidaan ylläpitää ihmisarvoa, sillä se voi lisätä tietoisuutta, syventää omakohtaisia kokemuksia ja kohottaa itsetuntoa. Taiteen avulla voidaan työstää omaa sisäistä maailmaa, jolloin se voi toimia terapiana. Sen avulla voidaan ilmaista itseä ja tunteita sekä kehittää luovuutta. (Karlsson - Sutisna 1995, 66.)

Pedagogiikassa taidetta voidaan tehdä konkreettisesti eri taiteen alojen tarjoamia näkökulmia hyödyntäen, jolloin maailmaa voidaan tarkastella mm. kehollisesti, visuaalisesti, äänellisesti tai kuvitteellisesti tekemällä jotain taidetuotetta, kuten taulua, sävellystä tai näytelmää. (Karlsson - Sutisna 1995, 66.)

Taidelähtöiset ja luovat toiminnalliset menetelmät mahdollistavat uuden näkökulman ja toimintatavan sosiaalialan työntekijälle asiakkaan arjen tukemiseen ja rakentamiseen sekä elämänhallinnan lisäämiseen (Nietosvuori, L. 2005, 70).

6 TOIMINNALLISET MENETELMÄT KIELEN OPETUKSESSA

Toiminnallisia menetelmiä voidaan soveltaa eri tavoin kielenopetuksessa, sillä ne tarjoavat paljon erilaisia mahdollisuuksia (Sergejeff 2007, 82 - 93). Toiminnallisessa opetuksessa korostuu oppijan omatoiminen ja aktiivinen työskentely. Harjoituksissa toteutuvia periaatteita ovat oppimisen aktivointi, kokemuksellisuus, ryhmän hyödyntäminen ja vuorovaikutteisuus sekä luovuuden ja mielikuvituksen käyttö. (Opinpaja Oy, 2011).

Toiminnallisia opetusmenetelmiä on useita, mutta yhteistä niille kaikille on juuri oppijan oma aktiivinen osallistuminen toimintaan. Tällöin oppiminen tapahtuu kokonaisvaltaisen tekemisen avulla syntyneen kokemuksen ja elämyksen kautta. Sanotaan, että yhteys omaan itseen ja tunteisiin helpottaa oppimista ja mahdollisesti siihen liittyviä jännitteitä. (Sergejeff 2007, 82-83).

Toiminnalliset menetelmät, tekemällä oppiminen ja kokemusperäinen oppiminen ovat lähtöisin jo 1950-luvulla. Tällöin amerikkalainen John Dewey korosti menetelmää Learning by doing, joka perustuu ajatukseen, että ihminen oppii parhaiten tekemällä itse. (Bottas 2008.) Esimerkiksi kieltä opitaan käyttämällä toiminnallista oppimistapaa, kuten tekemällä käsitöitä tai liikkumalla. (Sergejeff 2007, 87.)

Opetusmenetelmien valinnassa tulee tällöin huomioida oppijoiden vahvuudet ja elämäkokemus. Niiden tulee myös voimistaa oppijoiden itsetuntoa ja rohkaista jokaista oppimaan omalla yksilöllisellä tavallaan. Elämäkokemus ja hiljainen tieto sekä aikaisempi osaaminen eri elämänalueilla tulee huomioida. (Sergejeff 2007, 82, 97.)

Joskus maahanmuuttajat eivät pääse eteenpäin kielikursseilla tai he saattavat jäädä kurssikierteeseen. Jyväskylän soveltavan kielentutkimuslaitoksen tekemässä selvitystyössä syiksi on esitetty puutteellista ohjausta, tiedonkulun puutetta tai tuloksettomuutta kielikoulutuksen pedagogisissa käytänteissä. Kielioppiin keskittyvä luokkahuoneopetus ei harjaannuta kielen käyttöön

arki-elämässä. Toiminnallisen kielitaidon opettamiseen tulisi tarjota koulutusta opettajille. (Pöyhönen ym. 2009, 7.)

6.1 Draaman käyttö kielenopetuksessa

Draamamenetelmiä voidaan käyttää eri oppiaineissa ja niitä voidaan myös soveltaa eri-ikäisille oppijoille. Oppimis- tai koulutustilanteessa draamaa käytetään usein jonkin sosiaalisen tilanteen käsittelyssä esimerkiksi uuden tilanteen tai ongelmalliseksi koetun asian käsittelyssä. (Opinpaja Oy, 2011; Sergejeff 2007, 91 – 92.)

Draamallisia menetelmiä ja psykodraamaa voidaan soveltaa myös vieraan kielen opetuksessa. Esimerkiksi Morgan & Rinvoluceri (2008) esittelevät artikkelissaan , Doubling – a Psychodrama Technique that has been successfully Transposed to Language Teaching, erilaisia kielen opetukseen liittyviä harjoituksia. Harjoitukset on sovellettu psykodraaman tekniikasta, jota kutsutaan tuplaamiseksi. Klassisessa psykodraamassa tuplan tehtävä on selventää päähenkilön tunteita (Blatner 1997, 27). Kielen opetuksessa tuplan merkitys on erilainen.

Leikki on omalta osaltaan tietynlaista draamaa, jonka pohjalla vaikuttaa kunkin lajin oma filosofia ja säännöt. Sen avulla voidaan aktivoida ihmisiä iästä riippumatta samoin kuin herättää tunteita tai ohjata fyysiseen toimintaan. Myös sosiaalisia taitoja voidaan harjaannuttaa leikin avulla. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 33.)

Erilaisia pelejä ja leikkejä voidaan käyttää hyväksi myös kielen opiskelussa. Esimerkkeinä voidaan mainita muistipelit, kapteeni káskee, seuraa johtajaa ja rikkinäinen puhelin. Näitä voidaan käyttää vaikka erilaisia sanoja opiskeltaessa. Liikunta sekä pantomiimiharjoitukset sopivat myös hyvin sanaston kartuttamiseen. (Sergejeff 2007, 83 - 93.)

6.2 Musiikki ja kieli

Musiikin avulla voidaan tukea kielen oppimista. Kuotola (1997, 11-13) on selvittänyt Pro gradu – tutkielmassaan musiikin ja kielen yhteyttä toisiinsa.

Kuotolan (1997) tutkielmasta ilmenee, että musiikki ja kieli ovat ilmaisevia sekä vastaanottavia kommunikaation muotoja, joihin liitetään ääni-ilmiöiden peruselementtejä kuten äänen korkeus, kesto, äänen tai soinnin väri, voimakkuus, rytmi, intonaatio ja sävelkulku. Sekä kieli että musiikki tarvitsevat akustista välittäjää, johon käytetään osittain samoja elimiä. Myös niiden opettamisella on yhtymäkohtansa, sillä molemmat ovat sekä kulttuurisen viestinnän välineitä että auditiivisia ilmiöitä, jotka saadaan kirjoitettua ylös omien merkkijärjestelmiensä avulla. Näin ollen niiden alkuperäinen viesti voidaan esittää samansisältöisenä.

Melodiset ja rytmiset tekijät esiintyvät musiikissa ja puhutussa kielessä osittain eri muodoissa, mutta tutkimusten mukaan musiikilliset ja puheen melodiat samoin kuin musiikin ja puheen rytmi prosessoidaan samalla tavalla. Musiikin avulla voidaan työstää myös vokaaleja ja niiden kestoja, jolloin käytetään erilaisia voimakkuuksia, sävelkorkeuksia ja rytmityksiä. Laulamalla oppilas saadaan luontevasti käyttämään kohdekieltä ja työskentelyyn voidaan yhdistää kehon kieltä sekä mimiikkaa. (Kuotola 1997, 11 – 13.)

Esimerkiksi laululeikkien avulla voidaan vahvistaa uusien sanojen ymmärtämistä niin ilmeitä, eleitä kuin liikkeitäkin hyväksi käyttäen, jolloin fyysinen toiminta tukee sanojen merkityksen mieltämistä ja mieleen painamista. Laulamalla voidaan myös opetella ääntämistä oppilaan harjoittaessa spontaanisti äänielimiään, kun taas kuullun ymmärtämistä voidaan kehittää laulujen sanoja kuunneltaessa. Laulaminen on sosiaalista toimintaa ja vahvistaa samalla yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kuotola 1997, 11 – 13.) Musiikkia käytettäessä on tärkeää huomioida sen kyky ylittää kielten ja kulttuurien väliset rajat, sekä sen tarjoama yhteisöllisyyden kokemus (Sergejeff 2007, 90).

Ahosen (1993, 75) mukaan musiikki on kuitenkin myös kulttuurisidonnaista ja on todettu, että eri kulttuurien edustajat eivät koe vieraan kulttuurin musiikin tunnetiloja samalla tavalla kuin oman kulttuurinsa musiikkia. Tämä tulisikin huomioida musiikkivalintoja tehdessä, kun käytetään menetelmäkansioon liitettyjä musiikillisia harjoituksia.

6.3 Kuvataiteiden hyödyntäminen kielenopetuksessa

Kuvataidetta voidaan hyödyntää kielenopetuksessa parhaiten vapaamuotoisten kuvataiteeseen liittyvien tehtävien sekä askartelun avulla. Jos opetuksessa käytetään kuvia, niiden tarkoitusta tulisi ensin tarkkaan miettiä, sillä kuvalukeminen on kulttuurisidonnainen taito. Tällä tarkoitetaan sitä, että kuvamateriaalin tulkinta vaihtelee kulttuureittain. (Sergejeff 2007, 89.)

Kuvamaailmaan voidaan tutustua katsomalla erilaista kuvamateriaalia ja opiskelijat voivat tuoda myös omia valokuviaan kouluun esimerkiksi perhesanoja opiskeltaessa sekä kertoa omasta perheestään kuvien avulla. Värejä opeteltaessa voidaan maalata vesiväreillä ja ne ovat hyvä väline käytäessä läpi myös tunnetiloja, jolloin erilaiset tunnetilat voidaan ilmaista värein. (Sergejeff 2007, 89.)

7 OPPIMISNÄKEMYS

Menetelmäkansion taustalla vaikuttavat kokemuksellinen oppiminen ja sosiokonstrukttiivinen oppimiskäsitys. Näillä molemmilla on juurensa sekä humanistisessa psykologiassa että konstruktivisessa oppimisenäköyksessä (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011,31).

Humanistinen ihmiskäsitys nojautuu ihmisen tahtoon, sisäisen motivaation voimistamaan itseohjautuvuuteen, luovuuteen sekä kykyyn kasvaa ja kehittyä (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 31). Konstruktivistinen ihmiskäsitys pitää puolestaan ihmistä sosiaalisena olentona, jonka käyttäytymiseen yhteiskunta ja kulttuuri korostetusti vaikuttavat (Kauppila 2007, 12).

7.1 Kokemuksellinen oppiminen

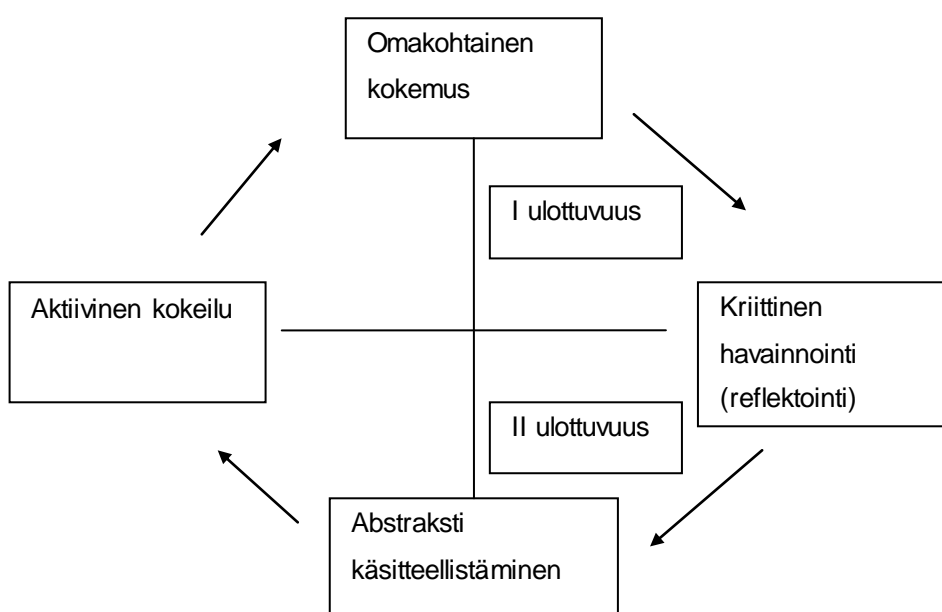
Kokemuksellinen oppiminen kuuluu keskeisenä oppimismallina humanistiseen oppimisenäköykseen. Humanistisessa oppimisenäköyksessä korostuvat kokemuksellisuus, luovuus, minän kasvu ja itseohjautuvuus. Oppimiskäsityksen mukainen opetus painottaa kokemuksia ja elämyksiä. Tällöin tietoa ja kokemuksia pyritään laajentamaan opiskelemalla ryhmissä, joiden sisällä opetettavaan asiaan liittyviä kokemuksia jaetaan. Oppimisen toivotaan tapahtuvan sykleittäin oppimistapahtuman synnyttäessä uusia kokemuksia, joita voidaan hyödyntää edelleen uuden oppimisessa. (Kauppila 2007,30.)

Kokemuksellisen oppimisen teoria tarjoaa kokonaisvaltaisen näkökulman sekä oppimisprosessiin että aikuiskasvatukseen, joiden taustalla vaikuttavat Lewinin, Deweyn ja Piagetin päätelmät ihmisen oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä. Lewinin, Deweyn ja Piagetin teoriat tarjoavat yhdessä ainutlaatuisen näkökulman oppimiseen ja kehitykseen liittyen. Kokemuksellisuus oppimisen perustana erottaa kokemuksellisen oppimisteorian muista oppimisteorioista ja se on myös osaltaan vaikuttanut sen nimeämiseen. (Kolb ym. 1999,2.)

David A. Kolb (1984, 40 – 41) kuvailee kokemuksellisen oppimisen prosessia syklinä, johon liittyy neljä toisiinsa mukautuvaa oppimisvaihetta; omakohtainen kokemus, reflektiivinen eli kriittinen havainnointi, abstrakti käsitteellistäminen ja aktiivinen kokeilu.

Kolbin kokemusperäisen oppimisen mallia käytetään laajalti ja sitä voidaan havainnollistaa oheisen kuvion mukaisesti.

Kuvio 1. Kolbin kokemuksellisen oppimisen malli (Mäkinen, 2002.)

Keskeisintä mallissa ovat sen kaksi perusulottuvuutta, joista ensimmäistä kuvataan ymmärtämisen ulottuvuudeksi (I ulottuvuus) ja toista muuntelun ulottuvuudeksi (II ulottuvuus). Kokemus ja käsitteellistäminen liittyvät ymmärtämisen ulottuvuuteen sen ääripäinä ja keskeistä tässä ulottuvuudessa ovat asiat, jotka liittyvät motivaatioon ja tiedolliseen ymmärtämiseen. . (Mäkinen, 2002.)

Muuntelun ulottuvuus sisältää sisäisen ja ulkoisen toiminnan välisen muuntelun. Tällä tarkoitetaan kykyä havainnoida ajattelemalla sekä toiminnan aikana että sen jälkeen, mitä itselle toimiessa tapahtuu. Muuntelun ulottuvuuden ääripäät ovat aktiivinen kokeilu (toiminta) ja kriittinen havainnointi (reflektio).

(Mäkinen, 2002.) Kolbin (1984, 40–41) mukaan oppiminen on prosessi, missä tieto luodaan kokemuksen muuttaessa muotoaan. Humanistis-kokemuksellisen oppimisen sanotaan toimivan käytännössä parhaiten konstruktiviseen tai sosiokonstruktiviseen oppimisenäkemykseen liittyneenä (Kauppila 2007, 30).

7.2 Sosiokonstruktivinen oppimisenäkemyks

Sosiokonstruktivismi on yksi konstruktivismiin kuuluvista suuntauksista. Konstruktivinen oppimisenäkemyks painottaa tiedon rakentamista ja liittämistä jo aiemmin opittuun tietoon. Oppimisprosessissa oppija havainnoi ja valikoi informaatiota aiemmin opitun perusteella ja toimii näin ollen aktiivisena tiedon muokkaajana ollen samalla prosessinomaisessa vuorovaikutuksessa oppimisympäristön ja vastaanottamansa tiedon kanssa. (Kauppila 2007, 39 - 42.)

Sosiokonstruktivisessa oppimisenäkemyksessä vuorovaikutuksen merkitys oppimisessa korostuu. Sosiokonstruktivistien mukaan sosiaalinen vuorovaikutus on välttämätöntä oppimiselle ja tiedon rakentamiselle. Sosiokonstruktivinen oppimisenäkemyks painottaa oppimisen toteutumista tietyissä sosiaalisissa konteksteissa, joissa se rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus ovat siis oppimisenäkemyksen keskeisiä elementtejä, mutta se korostaa oppimista myös mielekkäänä toimintana, johon opettajalla on mahdollisuus osaltaan vaikuttaa. (Kauppila 2007, 42 - 48.)

7.3 Maahanmuuttaja oppijana

Maahanmuuttajan voidaan sanoa olevan oppijana erityinen, sillä yksilöiden välinen tiedollinen taso ja pohjakoulutus vaihtelevat paljon maahanmuuttajien koulutusryhmissä (Bottas 2008). Osa opiskelijoista saattaa olla luku – ja kirjoitustaidottomia. Tällöin aktiiviset, suullista kielitaitoa edistävät menetelmät nousevat keskiöön kirjallisten opiskelutapojen sijasta. (Sergejeff 2007.)

Myös ns. suuren valtaetäisyyden maista tulevat oppilaat tulee huomioida, sillä opettajan ja opiskelijan roolit ovat näissä maissa erilaiset kuin Suomessa. Opettaja nähdään selkeänä asiantuntijana ja auktoriteettina, jonka

asiantuntemusta ei kyseenalaisteta. Oppilaat ovat tottuneet kuuntelemaan opettajaa sekä lukemaan ja kirjoittamaan, jolloin toiminnalliset ja leikinomaiset harjoitukset voivat tuntua lapsellisilta. (Bottas 2008).

On kuitenkin tärkeää tiedostaa millainen opiskelija on oppijana luku – ja kirjoitustaidottomuudesta tai pohjakoulutuksesta huolimatta. Jokaisella on kokemuksia oppimisesta, vaikka oppimistyylit ovat erilaisia. Ihmiset ovat kaiken kaikkiaan yksilöitä ja näin ollen myös erilaisia oppijoita. (Sergejeff 2007, 82; Bottas 2008.)

Oppimistyyllillä tarkoitetaan ihmiselle luonteenomaista tapaa hankkia tietoja ja taitoja. Oppimistyylit voidaan jaotella sen mukaan, mitä aistia ihmiset käyttävät eniten uuden tiedon vastaanottamisessa ja käsittelyssä. Audiitiivisten ihmisten sanotaan oppivan kuuntelemalla, visuaalisten näkemällä ja kinesteettisten tekemällä ja tuntemalla. (Sergejeff 2007, 82.) Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että jos opiskelija ei ole käynyt kouluja, hän on toiminnallinen eivätkä perinteiset ja teoreettiset opetusmenetelmät välttämättä sovi. (Bottas 2008.)

Opetusmenetelmien valinnassa tulee näin ollen huomioida opiskelijoiden vahvuudet ja elämäkokemus. Niiden tulee myös vahvistaa opiskelijoiden itsetuntoa ja rohkaista jokaista oppimaan omalla yksilöllisellä tavallaan. Elämäkokemus ja hiljainen tieto sekä aikaisempi osaaminen eri elämänalueilla tulee huomioida. (Sergejeff 2007,82- 97.)

8 MAAHANMUUTTAJARYHMÄN OHJAAMINEN

Maahanmuuttajaryhmän ohjauksessa kuten muussakin ryhmän ohjauksessa on hyvä tuntee ohjattavan asiakasryhmän erityispiirteitä. Yleiset ryhmän ohjaukseen liittyvät tiedot ja taidot ilman asiakasryhmäkohtaista erityistietoa eivät välttämättä riitä laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen ohjaukseen. Opinnäytetyönä tehdyn menetelmäkansion käyttö maahanmuuttajaryhmän ohjauksessa toimii parhaiten, kun ohjaajalla on myös kulttuurista kompetenssia.

8.1 Monikulttuurinen ohjaus

Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistöryhmien kanssa työskenneltäessä käytetään käsitettä monikulttuurinen ohjaus (Taajamo & Puukari 2007,3). Monikulttuurisessa ohjauksessa on keskeistä tiedostaa se tosiasia, että vähemmistökulttuuria edustavan ryhmän jäsenillä on tapoja, uskomuksia ja arvoja, jotka voivat ovat erilaisia kuin ryhmän ohjaajalla. Ryhmän ohjaajan kuullessa valtakulttuurin edustajiin hänellä itsellään voi olla arvoja, asenteita ja ohjaustekniikoita jotka voivat jopa haitata monikulttuurista ohjausprosessia. (Peavy 1999, 206–208.)

Voidakseen ymmärtää ohjattaviaan monikulttuurista ohjausta tekevän ohjaajan on tunnettava oma kulttuurinsa ja oltava tietoinen sen vaikutuksista omaan käyttäytymiseen ja asenteisiin. Tämän lisäksi ohjaajan on ymmärrettävä ja hyväksyttävä eri kulttuurista tulevan ohjattavan kenties kovinkin omasta poikkeava maailmankatsomus. Myös ohjattavan yksilöllinen elämänhistoria ja nykyinen elämäntilanne vaikuttavat ohjausprosessiin ja ohjaajan olisi hyvä tuntee nekin. (Taajamo & Pukari 2007, 50.)

Suomalaisessa ohjausalan koulutuksessa on sovellettu amerikkalaista mallia monikulttuurisesta ohjauksesta. Tämän mallin mukaan kulttuurisesti pätevän ohjaajan ominaisuuksia ovat: monikulttuurinen tietoisuus, kulttuurierojen tuntemus ja monikulttuuriset ohjauskäytänteet. Lisäksi ohjaajan tulee tuntee etnisten vähemmistöjen yhteiskunnallisen aseman merkitys heidän kotoutumiselleen. (Taajamo & Pukari 2007, 50–53.)

8.2 Sosiodynaaminen ohjaus

Sosiodynaaminen ohjausteoria soveltuu hyvin monikulttuuriseen työhön ja tämän teorian pohjalta voi käytännön ohjaustyötä tehdä monella eri tavalla. Sosiodynaamisen ohjausteorian kehittäjä on kanadalainen R. Vance Peavy. Teoria on saanut vaikutteita ennen kaikkea konstruktivistisesta pedagogiikasta. Sosiodynaamisen ohjausmallin peruslähtökohtana on ajatus siitä, että ihminen on kokonaisuus ja identiteetti rakentuu suhteessa omaan elinympäristöön. Ihminen kehittyy ja muuttuu jatkuvasti. Tähän kehitykseen voidaan vaikuttaa ohjauksen ja koulutuksen avulla. (Koivumäki 2007, 149–150.) Sosiodynaaminen ohjaus korostaa kokemuksen sosiaalista puolta ja kehittymistä (Peavy 1999, 171).

Keskeisiä käsitteitä sosiodynaamisessa ajattelussa ovat tavoitteellisuus, aiempien kokemusten hyödyntäminen, dialogisuus ja kielen sekä puhettavan merkityksen ymmärtäminen. Kieli on väline, jonka avulla saadaan uusia näkökulmia omaan elämään ja sen vuoksi sen merkitys on tärkeä. (Tesso 3/2008.)

Kun ohjaaja ja ohjattavat tulevat eri kulttuureista on tärkeää, että ohjaaja selvittää oman roolinsa ohjattaville. Sosiodynaamisen ohjausteorian mukaan ohjattavan omaa vastuuta korostetaan ja tämä voi varsinkin aluksi tuntua oudolta erilaiseen tiedonsiirtämistyyppiseen ohjaukseen ja opetukseen tottuneelta ohjattavalta. Ilmapiirin tulee olla aidosti toista kunnioittava ja luottamuksellinen, jotta ohjattavan on turvallista avautua ja ottaa puheeksi itseä askarruttavia asioita. Ohjaajan tehtävänä on luoda tällainen ilmapiiri. Rauhallinen ja viihtyisä ohjausympäristö on myös tärkeä osa onnistunutta ohjausta. (Koivumäki 2007, 149–150.)

Sosiodynaamisessa ohjauksessa ohjaaja ja ohjattava tarkastelevat yhdessä sitä todellisuutta missä ohjattava elää. Ohjaajan tehtävä on auttaa ohjattavaa hahmottamaan asioita ja ympäristöään uudella tavalla. Ohjattava osallistuu itse aktiivisesti työskentelyyn ja ongelmanratkaisuun. Tätä kautta hän tulee tietoiseksi myös omista asenteistaan ja arvoistaan. Ohjauksessa voidaan

käyttää apuna erilaisia toiminnallisia, tarinallisia ja visuaalisia tehtäviä sekä harjoituksia. (Koivumäki 2007, 150; Tesso 3/2008.)

8.3 Freireläinen dialogipedagogiikka

Brasilialainen Paulo Freire (1921- 1979) on kehittänyt opiskelijalähtöisen opetusmenetelmän, jota käytetään useissa maissa aikuisten erityisryhmien opetuksessa. Freiren pedagogiikan tavoitteena on saada ihminen itse toimimaan oman elämänsä aktiivisena vaikuttajana. Freiren pedagogiikkaa kutsutaan myös vapautuksen kasvatukseksi, koska sen ajatuksena on, että kasvatuksen avulla sorretut pystyvät vapautumaan yhteiskunnallisesta sorrosta. (Sergejeff 2007, 97; Hannula 2000, 1.)

Suomessa maahanmuuttajien kielikoulutuksen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetuksen kehyksenä on suomalainen yhteiskunta. Maahanmuuttajan oletetaan kotoutuvan uuteen yhteiskuntaan ja heidän odotetaan voivan itse vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Opetuksessa ja ohjauksessa pyritään vahvistamaan tätä suuntausta. (Sergejeff 2007, 97-98.)

Freiren dialogipedagogiikassa oppija itse on tekijä, joka rakentaa tietoa vastavuoroisessa suhteessa ympäristöönsä. Tällaisessa oppimisessa ei voida erottaa teoriaa ja käytäntöä, oppimista ja opettamista eikä olemassa olevan tiedon omaksumista ja uuden tiedon luomista toisistaan. Freire korostaa ihmisyyttä, dialogia, käytännön ja teorian yhdistämistä sekä kriittistä reflektiota ja kielellistä kommunikaatiota. (Hannula 2000, 3.)

Freiren miljööanalyysi perustuu oppilaiden taustojen tuntemiseen. On tärkeää, että opettaja tuntee oppilaidensa arkielämää, kulttuuria ja kieltä ja ymmärtää heidän todellisuuttaan. Oppilaalle tärkeiden ja merkityksellisten asioiden kautta oppiminen on helpompaa ja ymmärrettävämpää kuin tiedon tai taidon oppiminen ilman sidosta oppilaan omaan elämään tai kokemukseen. Oppimisen kokeminen mielekkäänä ja itselle merkityksellisenä on tärkeää. (Sergejeff 2007, 98-99.)

Freireläinen dialogipedagogiikka sekä sosiodynaamisen ohjauksen teoria huomioivat elinympäristön ja yhteiskunnan vaikutukset yksilön elämään. Muun muassa tästä johtuen molemmat teorit soveltuvat käytettäväksi työskenneltäessä maahanmuuttajien parissa.

9 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS

Ajatus menetelmäkansioista opinnäytetyönä sai alkunsa kevään 2011 suuntaavien opintojen yhteydessä toteutetusta Koto-projektista. Projektin suunnittelun ja toteutuksen aikana käynnisteltiin opinnäytetöitä ja tuolloin otettiin puheeksi myös mahdollinen opinnäytetyö Salon kaupungin maahanmuuttajayksikölle.

Projekti sain hyvän vastaanoton sekä kotoutumiskoulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta että maahanmuuttajayksikön työntekijöiltä. Käytetyt menetelmät ja harjoitukset kiinnostivat ja tästä oli hyvä jatkaa opinnäytetyön suunnittelua. Kaikki tuotteistamishankkeet saavat alkunsa jostain havainnosta tai oivalluksesta, mihin yleensä päädytään systemaattisen etsinnän tai vaihtoehtoisesti sattuman kautta (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2007).

9.1 Prosessin eteneminen

Opinnäytetyön aihe eli menetelmäkansion työstäminen maahanmuuttajayksikölle sovittiin keväällä 2011. Kesä ja kesätyöt toivat tauon opinnäytetyön tekemiseen. Työt pitivät opinnäytetyöntekijät kiireisinä aina syyskuun alkuun asti. Elokuun lopulla ja syyskuun alkupäivinä opinnäytetyöprosessi jatkui; aluksi projektin loppuraportin ja projektiesityksen työstämisen ja esityksen merkeissä. Projektin loppuunsaattaminen oli hyvää johdatusta opinnäytetyöhön kesätauon jälkeen.

Projektiraporttia palautettaessa oltiin jälleen yhteydessä toimeksiantajaan Salon kaupungin maahanmuuttajayksikköön ja varmistettiin vielä opinnäytetyöhön liittyviä käytännön asioita; toimeksiantosopimuksesta sovittiin sekä mahdollisuudesta tulostaa tulevaa työtä. Tuolloin kävi ilmi, että maahanmuuttajayksikössä oli kesän aikana tapahtunut henkilövaihdoksia. Suullinen sopimus opinnäytetyönteosta oli henkilövaihdoksista huolimatta edelleen voimassa ja opinnäytetyöprosessia jatkettiin.

Syyskuun 13. päivänä 2011 opinnäytetyösuunnitelma oli valmis ja varsinaisen opinnäytetyön kirjoittaminen alkoi. Teoreettista tietoa kerättiin laajasti ja samalla

syvennettiin jo projektia varten hankittua teoreettista tietopohjaa. Tietoa pyrittiin hankkimaan monipuolisesti erityisesti maahanmuuttajista, kotoutumisesta, kotouttamisesta, maahanmuuttajaryhmän ohjaamisesta sekä toiminnallisista menetelmistä, jotka olisivat soveltuvia kielenopetukseen. Hankittu teoriatieto sekä keväällä toteutettu Koto-projekti toimivat pohjana menetelmäkansion suunnittelulle.

Menetelmäkansion kaikkien harjoitusten tavoitteena on aktiivinen puhuminen ja suomenkielen käyttö. Tämä pidettiin mielessä myös teoreettista tietoa hankittaessa. Toiminnallisista ja luovista menetelmistä löytyi paljon tietoa ja sitä pyrittiin suodattamaan sellaiseksi, että se voidaan yhdistää ja rajata kielenoppimiseen. Tavoitteena ei ollut tuoda syvällisesti esille niinkään menetelmien terapeuttisia vaikutuksia, vaan ennen kaikkea menetelmien soveltuvuutta kielenopetukseen.

Maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvän teoreettisen tiedon hankkimisen yhteydessä kävi selväksi, että asiat muuttuvat nyt nopeasti ja ajantasaisin tieto löytyy varmimmin internetistä. Tämän vuoksi internetlähteitä käytettiin suhteellisen paljon tässä teoriaosuudessa. Tiedon hankinnan aikana otettiin yhteyttä Salon työ- ja elinkeinotoimistoon ja tiedusteltiin kotoutumiskoulutusten paikallista tilannetta ja työntekijän käsitystä opinnäytetyön ajankohtaisuudesta. Erikoistyövoimaneuvoja totesi toiminnallisen kielenopetustavan olevan tällä hetkellä hyvin ajankohtainen asia kotoutumiskoulutuksissa (Sauli Tuomikero 6.10.2011).

Syysloma viikolla 42 toi töiden ja lomailun vuoksi tauon intensiiviseen työskentelyyn. Tämä tauko kiristi aikataulua loppuvaiheessa, mutta antoi omalta osaltaan mahdollisuuden tarkastella työtä kriittisesti tauon jälkeen. Opinnäytetyön tekeminen on jatkuvaa valintojen tekoa ja kriittistä arvioimista (Vilkkä & Airaksinen 2003, 68).

Menetelmäkansion runko oli valmis 13.10.2011 ennen taukoa ja opinnäytetyön teoreettinen viitekehys loppuhiomista vaille valmis neljänteen seminaariin 3.11.2011 mennessä. Tuolloin oli myös työstetty ensimmäinen versio

menetelmäkansioista. Menetelmäkansion kehittäminen ja teoretiedon viimeistelytyö jatkui tiiviillä aikataululla neljännen seminaarin jälkeen. Tähän asti opinnäytetyötä oli työstetty parityönä viikoittain, mutta nyt yhteiset kirjoituspäivät lisääntyivät ja päivät pitenivät.

Neljännen opinnäytetyöseminaarin jälkeen työstettiin menetelmäkansion sisältöä vielä uudestaan ja samalla käytiin läpi kootut harjoitukset. Tämän jälkeen poistettiin vielä joitain harjoituksia, jotka eivät tarkemman mietinnän jälkeen enää vaikuttaneet sopivilta tarkoitukseensa. Muutamia uusia harjoituksia lisättiin ja päätettiin ulkoasusta sekä tekstityylistä.

Opinnäytetyö oli tulostusta vaille valmis 13.11.2011 Tulostus oli jätettävä vielä seuraavaan päivään, koska opinnäytetyöntekijöillä ei ollut mahdollisuutta tulostaa työtä kotona.

9.2 Työmenetelmien esittely

Työmenetelminä opinnäytetyöprosessin aikana käytettiin Koto-projektin aikana laadittuja muistioita. Muistiot sisältävät arviot jokaiseen ohjauspäivään sekä käytettyyn menetelmään liittyen. Lisäksi arvokasta tietoa menetelmien toimivuudesta saatiin Kotoryhmäläisten antamista henkilökohtaisista arvioinneista. Nämä arviot sisältyvät ohjauspäiväkohtaisiin muistioihin. Muistioiden ja arviointien lisäksi työvälineinä opinnäytetyötä tehdessä käytettiin opinnäytetyöpäiväkirjaa.

Opinnäytetyöpäiväkirjaan dokumentoitiin opinnäytetyöprosessia sen etenemisen mukaan. Opinnäytetyöpäiväkirjan kirjaukset tehtiin kalenteriin. Päiväkirja sisältää työprosessin kannalta tärkeitä päivämääriä sekä tapaamisia ja yhteydenottoja. Lisäksi päiväkirjaan kirjattiin esiin tulleita ideoita ja pohdintoja opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Opinnäytetyöpäiväkirja oli merkityksellinen opinnäytetyöprosessin kannalta, sillä sen avulla pysyttiin aikataulussa ja pystyttiin jäsentämään opinnäytetyöprosessia.

10 MENETELMÄKANSIO

Opinnäytetyön konkreettinen tuotos menetelmäkansio on uusi tuote. Menetelmäkansio koostuu yhteensä 20 harjoituksesta, joita on sovellettu kielen oppimiseen liittyvien tavoitteiden mukaisesti. Harjoitukset pohjautuvat erilaisiin luoviin menetelmiin kuten draamaan, musiikkiin, kirjallisuuteen ja kuvataiteeseen.

Kansioon kerättiin harjoituksia kirjallisuudesta ja osaa harjoituksista on muokattu jo olemassa olevien valmiiden mallien pohjalta. Menetelmäkansion avulla on tarkoitus kehittää jo käynnissä olevaa toimintaa eli opinnäytetyön tavoitteet ovat sekä uuden luominen että jo olemassa olevan toiminnan kehittäminen.

Monet ajattelevat, että uusi tieto on sellaista, mitä ei vielä ole. Vilkan ja Airaksisen (2003, 69) mukaan uutta voi olla myös uuteen muotoon muokattu tieto. Sillä voi avartaa toisten näkemystä kyseisestä asiasta ja sen mahdollisuuksista. Menetelmäkansion helppo saatavuus ja esilläolo voivat jatkossa madaltaa toiminnallisten menetelmien käyttöä maahanmuuttajayksikössä.

10.1 Kehittäminen

Kehittäminen voi kohdistua yksittäisen työntekijän tai koko organisaation toimintatavan kehittämiseen ja siihen voi liittyä uusien ideoiden keksimistä ja niiden levittämistä ja vakiinnuttamista osaksi toimintaa. Kehittäminen voidaan nähdä käytännöllisenä asioiden korjaamisena, parantamisena sekä edistämisenä. Kehittämisen päämääränä voi myös olla uuden tiedon tai taidon siirto. Usein kehittäminen ymmärretään toimintana, jolla pyritään saavuttamaan selkeästi määritelty tavoite. (Toikko & Rantanen 2009, 14–16.)

Kehittäminen on prosessi, joka sisältää erilaisia kokonaisuuksia. Kehittämistoiminnalle on ensiksi löydettävä selkeä perustelu ja mietittävä miksi jotain on kehitettävä ja mitkä ovat kehittämisen lähtökohdat. Usein tiedostettu ongelma toimii kehittämisen perusteena. Toisaalta myös visio ja ihannekuva

paremmasta voi toimia kehittämisen lähtökohtana. (Toikko & Rantanen 2009, 56–57.) Opinnäytetyöntekijöiden motivaation taustalla ovat molemmat. Tieto siitä, etteivät nykyiset opetusmenetelmät sovi kaikille kielenopiskelijoille. Ja mielikuva uudenlaisesta kielikoulutuksesta minne on turvallista mennä ja missä nauru on herkässä, oppimistuloksia ja ennen kaikkea onnistumisen kokemuksia syntyy, vaikkei kynää, paperia ja kirjoja aina käytetäkään.

Kehittämistoiminnan tavoite on perusta kehittämistyön organisoinnille. Kehittämistoiminnan toimintasuunnitelma voidaan tarvittaessa jakaa pienempiin osakokonaisuuksiin. Kehittämistoiminnan toteutusvaiheessa ideoidaan, priorisoidaan, kokeillaan ja mallinnetaan kehitettävää asiaa. Vaikka kehittämistoiminta on ennen kaikkea konkreettista tekemistä, siihen liittyy myös analysointia ja pohdintaa sekä arviointia. Usein kehittämistoiminnan kautta syntyneitä tuloksia halutaan levittää laajempaan käyttöön. Joissain tapauksissa tuotteistaminen helpottaa tulosten levittämistä. (Toikko & Rantanen 58–63, 2009.)

Opinnäytetyön taustalla vaikuttavassa Koto-projektissa tekijät ideoivat ja kokeilivat erilaisia menetelmiä kielenopetuksessa ja opinnäytetyössä projektin antia hyödynnettiin muun muassa projektissa saatujen kokemusten analysoinnin pohjalta. Projektissa tavoitteena oli löytää kielenopetukseen sopivia menetelmiä ja opinnäytetyössä tavoitteena oli saada nämä hyväksi havaitut menetelmät ja harjoitukset kirjoitettua muistiin siten, että niitä voivat jatkossa hyödyntää toisetkin.

Uuden tuotteen kehittämisessä on neljä eri vaihetta: käynnistäminen, luonnostelu, kehittäminen ja viimeistely. Uuden tuotteen kehittämisen taustalla on tarve ja mielikuva siitä miten asia voidaan toteuttaa. (Jokinen 2003, 14–17.) Menetelmäkansio kotoutumiskoulutuksen suunnittelun ja toteutuksen apuvälineenä Salon kaupungin maahanmuuttajayksikössä on uusi tuote. Lähes kaikki menetelmäkansioon kootut harjoitukset ovat sen sijaan olleet jo muualla käytössä samanlaisina tai lähes samanlaisina kuin ne menetelmäkansiossa esitetään.

10.2 Menetelmäkansion sisältö

Menetelmäkansioon on kerätty eniten draamallisia harjoituksia, sillä Koto – projektin aikana niiden huomattiin toimivan parhaiten. Harjoituksia ei käydä yksitellen läpi, koska jokaisen harjoituksen päätavoite on sama ja ne voidaan ryhmitellä käytettyjen menetelmien mukaan. Näin ollen harjoitukset esitellään suurempina kokonaisuuksina.

Huomioitavaa on, että jokin harjoituksista saattaa toimia jollakin ryhmällä paremmin kuin toisella ja harjoituksen ryhmäkohtaista toimivuutta ei voi tietää ennalta. Vaikka harjoitus ei aina toimisikaan halutulla tavalla, voi oppimista kuitenkin tapahtua. (Opinpaja Oy 2011.)

Menetelmäkansioon sisältyviä draamallisia harjoituksia ovat: Kuvan tuplaaminen, kielen tuplaaminen, ammatit, lukuharjoitus, ilman ymmärrystä, taikapuoti, patsaat, ikäjärjestys, kartta ja tilannetestit. Näistä kuvan tuplaaminen ja kielen tuplaaminen, taikapuoti, patsaat, kartta ja tilannetestit sekä erilaiset janaharjoitukset kuten mikä sinun nimesi on? samoin kuin ikäjärjestys ovat puhtaasti psykodraaman ja sosiometrian tekniikoita. Myös jakamisen tekniikka on alkujaan lähtöisin psykodraamasta. (Blatner 1997, 63 -68, 112; Morgan & Rinvoluceri 2008.)

Musiikkia hyödynnetään harjoituksissa musiikkimaalaus, tunneympyrä, oma musiikki ja sanojen poimintaa musiikista. Myös kuvataidetta hyödynnetään musiikkimaalauksessa ja tunneympyrässä, kun taas tarinan/lauseiden muodostus voidaan linkittää osaksi luovaa kirjoittamista. Musiikkielämys on harjoitus, jossa hyödynnetään musiikkia ja päästään kirjoittamaan luovasti. Mukaan haluttiin ottaa myös yksi liikunnallinen harjoitus, johon siamilainen jalkapallo tuntui sopivalta harjoitukselta.

Jokaisen harjoituksen valintaan on vaikuttanut harjoituksen muunneltavuus, ymmärrettävyys ja selkeys. Suurin osa harjoituksista on testattu etukäteen Koto-projektin aikana. Tämä vaikutti myös niiden valintaan osaksi menetelmäkansiota. Harjoituksista viittä (Nimet tutuiksi, siamilainen jalkapallo,

kielen tuplaaminen, taikapuoti ja tunteiden ympyrä) ei ole testattu etukäteen, sillä ne löydettiin vasta opinnäytetyöprosessin aikana.

Jokaisen harjoituksen perimmäinen tavoite on aktivoida ja rohkaista käyttämään suomen kieltä. Lisäksi osassa harjoituksia tavoitteena on tunnesanojen oppiminen, jotta omien tunnetilojen kuvaileminen onnistuisi myös suomeksi. Tämä idea lähti toimeksiantajalta jo Koto-projektin aikana. Niin kuin jo edellä mainittiin, harjoitusten tarkoituksena ei ole kuitenkaan syventyä liikaa niiden mahdollisiin terapeutteihin vaikutuksiin.

Tavoitteet määritellään harjoituskohtaisesti menetelmäkansiossa. Tavoitteiden lisäksi jokaisen harjoituksen kohdalla määritellään harjoituksessa tarvittavat välineet ja harjoituksen kulku on pyritty kuvailemaan mahdollisimman selkeästi.

Ammatit -harjoitusta varten työstettiin kuvalliset ammattikortit (LIITE 1) harjoituksen tueksi. Kortteja varten etsittiin sopivat kuvat internetistä ja ne tulostettiin värillisinä toimeksiantajan luona. Tämän jälkeen kuvat laminoitiin ja liitettiin menetelmäkansioon.

Harjoitusten lisäksi menetelmäkansion loppuun on koottu muutamia esimerkkejä perinteisistä peleistä ja leikeistä, joilla voidaan keventää ohjaustuokioita. Nämä ovat myös tehokkaita suullisen kielitaidon harjoitteita. Retket ja tutustumiskäynnit on mainittu menetelmäkansiossa, jotta ne osattaisiin myös huomioida suunniteltaessa monipuolista ohjauskokonaisuutta. Nalle-kortit koettiin myös mainitsemisen arvoisiksi niiden monikäyttöisyyden vuoksi.

10.3 Menetelmäkansion ulkoasu

Menetelmäkansiosta haluttiin luettavuudeltaan selkeä ja helppokäyttöinen, joten harjoitusten esitystyyli valittiin sen mukaisesti. Harjoitusten ohjeissa on käytetty selkeyden ja luettavuuden helpottamiseksi luetteloita ja ranskalaisia viivoja. Käyttäjäkeskeisessä tuotesuunnittelussa korostetaan tuotteen käytettävyyttä. Tällä tarkoitetaan tuotteen soveltuvuutta käyttäjäkohderyhmälle ja sen kykyä vastata asiakkaan odotuksiin. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2007.)

Teoreettiset perustelut päätettiin jättää opinnäytetyön raporttiosuuteen, jotta menetelmäkansio pysyy käytettävyydeltään mahdollisimman selkeänä ja helppolukuisena. Poikkeuksen tästä tekevät ohjauksen vaiheet, jotka päätettiin lisätä omana kokonaisuutena menetelmäkansioon. Toiminnallisia menetelmiä käytettäessä ohjauksen vaiheiden tunteminen on erityisen tärkeää, koska kaikilla vaiheilla on oma merkityksensä toiminnan onnistumisen kannalta.

Virittäytymisen ja lämmittelyn kautta luodaan vastaanottava, hyväksyvä ja turvallinen ilmapiiri. Toimintavaiheessa, joka on ohjauksen tärkein osa-alue, ryhmän jäsenet tulisi saada keskittymään ja syventymään käsiteltävään aiheeseen. Lopetusvaiheen tarkoituksena on saada purettua työskentelyn aikana esiin nousseita tuntemuksia ja päättää ohjaukerta mielekkäästi. (Ilkka & Tamminen 2004, 15–17 .)

Menetelmäkansion harjoitteita lueteltiin tuttavalla, jotta saatiin puolueeton mielipide niiden ymmärrettävyydestä ja ulkoasusta. Ulkoasun toteutukseen ovat vaikuttaneet kiireinen aikataulu, käytettävissä olevat atk-aidot ja –ohjelmat. Alun perin tarkoituksena oli käyttää Koto-projektin aikana otettuja valokuvia elävöittämään menetelmäkansion ulkoasua. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska lupaa valokuvien käyttämiselle opinnäytetyössä ei keväällä projektin yhteydessä oltu muistettu kysyä. Yritys saada lupa jälkikäteen kuvien käytölle ei tuottanut tulosta.

Pohdinnan tuloksena päätettiin valita harjoitteita erilaisista kirjallisista lähteistä, joista menetelmäkansion sisältö on saatu koottua. Lisäksi kansioon työstettiin johdanto sekä pääkohdat toiminnallisten menetelmien yleisestä ohjauskäytännöstä. Ulkoasussa päädyttiin keltaiseen kansioon, koska väri tuo opinnäytetyön tekijöille mieleen keveyden, valon ja ilon. Se sopii myös hyvin yhteen opinnäytetyön nimen kanssa. Lisäksi menetelmäkansion kansilehteen valittiin nimeä kuvaava höyhen. Sivut laitettiin muovitaskuihin, jotta ne säilyisivät siistimpinä. Lisäksi kansioon laadittiin sisällysluettelo sen käytettävyyden parantamiseksi.

11 PROSESSIN JA PRODUKTIN ARVIOINTI

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Salon kaupungin maahanmuuttajayksikölle helppokäyttöinen ja samalla käytännönläheinen menetelmäkansio maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen sisältyvän kielenopetuksen tueksi. Menetelmäkansion avulla pyritään pääsemään opinnäytetyön tärkeimpään tavoitteeseen eli maahanmuuttajan kotoutumisen edistämiseen kielikoulutuksen ohjaustoimintaa kehittämällä. Tavoitteisiin kuului myös opinnäytetyöntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittäminen työprosessin aikana.

11.1 Prosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi sujui lähestulkoon ennalta laaditun aikataulun mukaan, mutta loppuvaiheen kiireinen aikataulu saattoi vaikuttaa hieman lopputulokseen. Työprosessin alkaessa opinnäytetyöntekijät eivät osanneet arvioida realistisesti työprosessiin kuluvaan aikaan ja tälläkin on ollut vaikutuksensa työprosessin kulkuun.

Opinnäytetyötä ennen toteutettu Koto-projekti helpotti jonkin verran teoreettisen viitekehyksen rakentamisessa, koska opinnäytetyö oli jatkumoa projektille tuottamisen muodossa. Koto-projektista saatua tietoperustaa ja tuloksia voitiin hyödyntää opinnäytetyössä, mutta itse opinnäytetyö vaati paljon syvällisempää ja analyyttisempää otetta kuin projekti niin teoreettisen viitekehyksen kuin koko opinnäytetyöprosessinkin suhteen.

Teoreettisesta viitekehyksestä on pyritty rakentamaan tukeva pohja, jota vasten opinnäytetyössä tehtyjä valintoja voidaan peilata. Teorian rajaaminen tuntui kuitenkin hankalalta ja aikaa vievältä, sillä joistain teoreettisista kokonaisuuksista oli saatavilla tietoa erittäin runsaasti ja tällöin ongelmaksi on muodostui eri lähteissä esitetyt ja toisistaan hieman poikkeavat tulkinnat. Erilaisten tulkintojen yhdistäminen sujuvaksi kokonaisuudeksi ei ollut aina helppoa. Toisaalta joistain aihealueista tietoa ei ollut löydettävissä paljoakaan tai sopivat lähdeteokset olivat lainassa ja näin ollen tekijöiden ulottumattomissa. Tällöin jouduttiin käyttämään samaa lähdettä useammassa kohdassa. Kirjallista

tietoa toiminnallisten menetelmien käytöstä maahanmuuttajien kielenopetuksessa ei löytynyt paljoakaan. Tämä antaa viitteitä siitä, ettei asiaa ole vielä toistaiseksi koettu riittävän kiinnostavaksi tai tarpeelliseksi.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys toiminnallisten menetelmien osalta on rajattu koskemaan menetelmien käyttöä nimenomaan maahanmuuttajien kielenopetuksessa. Opinnäytetyöntekijöiden mielestä rajauksessa on onnistuttu. Kohderyhmään liittyvää teoreettista tietoa haluttiin avata sille olennaisten käsitteiden ja viimeisimmän tiedon valossa. Näkökulmaa on tässäkin suhteessa pyritty rajaamaan koskemaan kielitaidon merkitystä sekä kohderyhmän erityispiirteitä. Tässä kohtaa jouduttiin pohtimaan kuinka syvälle kohderyhmän taustoihin mennään, sillä tietoa kohderyhmästä on saatavilla runsaasti. Teoreettinen tieto aiheesta on syvällisempää kuin samaan aiheeseen liittyvässä Koto - projektissa, mikä oli tarkoituskin.

11.2 Produktin arviointi

Opinnäytetyön produkti menetelmäkansio on tavoitteiden mukaisesti selkeä. Sen toimivuudesta ei ole näyttöä tässä vaiheessa, sillä sitä ei ole vielä ehditty käyttää. Toimeksiantaja pystyy antamaan totuudenmukaisen arvion tuotteen toimivuudesta vasta käytettyään sitä. Suurin osa menetelmäkansioon kootuista harjoituksista on ennalta testattuja ja tämän vuoksi voidaan olettaa, että kansio on tältä osin toimiva.

Menetelmäkansio saattaisi olla helppokäyttöisempi, jos harjoitukset olisi voitu jaotella menetelmien, käyttötavan tai ohjausvaiheiden mukaan omiksi kokonaisuuksiksi. Tähän ei kuitenkaan enää riittänyt aikaa.

Menetelmäkansion ulkoasu on pelkistetty ja tähän on vaikuttanut osaksi tavoite sen selkeydestä. Muut pelkistettyyn ulkoasuun vaikuttaneet seikat ovat olleet tekijöiden rajalliset taidot – taidot sekä budjetti, johon ei ollut varattu rahaa. Myös kiireisellä aikataululla oli osuutensa menetelmäkansion ulkoasuun.

Menetelmäkansion toteutustavaksi valittu kirjallinen toteutus on tekijöiden mielestä toimiva, koska nyt menetelmäkansio on mukaan otettavissa, eikä

harjoituksia tarvitse etsiä erikseen koneelta ja tulostaa. Menetelmäkansio on lisäksi poltettu cd:lle opinnäytetyön liitteeksi. Tämä lisää sen käytettävyyttä ja mahdollista levittämistä. Tällöin toimeksiantaja voi halutessaan tallentaa menetelmäkansion koneelleen ja lähettää sitä tai sen harjoituksia organisaatiossa eteenpäin helposti sähköpostin välityksellä.

11.3 Kokonaisuuden arviointi

Kotoutumisen edistäminen on ollut tärkein menetelmäkansion taustalla vaikuttanut tekijä. Kotoutumista voidaan edistää kielitaitoa kasvattamalla ja opinnäytetyön tekijät uskovat vakaasti, että monipuoliset kielenopetusmenetelmät ja kielenopetuksen kehittäminen auttavat saavuttamaan tämän tavoitteen pitemmällä aikavälillä. Toivon mukaan menetelmäkansio edistää tämän tavoitteen saavuttamista Salon kaupungissa. Tässä vaiheessa opinnäytetyön tekijät eivät sitä vielä tiedä.

Opinnäytetyöntekijät kokevat kehittyneensä ammatillisesti tehdessään opinnäytetyötä. Tekijöiden tiedollinen taso suhteessa opinnäytetyön aiheeseen on kasvanut merkittävästi. Samalla on täytynyt oppia suodattamaan ja rajaamaan tietotulvaa sekä pohtia ja perustella erilaisia valintoja. Kyseessä on ollut merkityksellinen ammatillisen kasvun prosessi.

Opinnäytetyössä on vielä parannettavaa eikä se ole täydellinen. Esimerkiksi menetelmäkansion ulkoasu voisi olla toisenlainen. Koto-projektin aikana otetut valokuvat olisivat elävöittäneet sitä. Ne olisivat myös lisänneet menetelmäkansion luotettavuutta ja uskottavuutta. Valokuvien avulla olisi voitu todistaa ohjaustilanteiden iloinen ja keveä tunnelma. Eettisen pohdinnan tuloksena valokuvat jätettiin kuitenkin käyttämättä, vaikka niitä olisi ollut.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöntekijät kokevat kuitenkin onnistuneensa tehtävässään hyvin eritoten tiukan aikataulun puitteissa. Aihe on ajankohtainen ja kielikoulutuksen kehittämistarve todellinen.

12 POHDINTA

Opinnäytetyö on toteutettu parityönä ja yhteistyö on sujunut välimatkasta huolimatta melko hyvin. Aikatauluja on täytynyt sovittaa jonkin verran yhteen, mutta mitään ylitsepääsemätöntä ongelmaa ei ole ollut. Aihe on kiinnostanut aidosti kumpaakin opinnäytetyöntekijää ja maahanmuuttajat tulevana asiakasryhmänä kiinnostavat edelleen.

Opinnäytetyön tekoprosessissa on saatu käytännönläheistä ja kohderyhmäkohtaista tietoa, jota voidaan hyödyntää jatkossakin. Erityisesti maahanmuuttajien ohjauksen erityispiirteet sekä oppimisnäkemysliittyvä tietoperusta on tuonut hyödyllistä tietoa opinnäytetyöntekijöille. Myös toiminnallisista menetelmistä on kertynyt uutta tietoa molemmille opinnäytetyöntekijöille ja vanhaa tietoa on päästy opinnäytetyön aikana syventämään. Lisäksi kynnys menetelmien käyttöön työelämässä on molemmilla opinnäytetyöntekijöillä selkeästi madaltunut.

Opinnäytetyön tiedonhakuprosessin seurauksena on opittu etsimään ja hyödyntämään alan kirjallisuutta ja tietolähteitä entistä monipuolisemmin. Opinnäytetyön myötä syntyneistä työelämän kontakteista saattaa jatkossakin olla hyötyä, sillä kontakti työelämään on antanut opinnäytetyöhön myös ammatillista näkökulmaa. Tämä on lisännyt opinnäytetyöntekijöiden mielenkiintoa asiaa kohtaan entisestään. Työtä ja omaa tekstiä tulee tarkasteltua kriittisemmin, kun mukana on työelämän edustaja.

Opinnäytetyön aihetta voisi jatkossa hyödyntää esimerkiksi tekemällä vertailevan tutkimuksen perinteisen opetuksen ja toiminnallisten menetelmien käytöstä ja vaikuttavuudesta kielenopetuksessa. Mielenkiintoista ja hyödyllistä voisi myös olla menetelmien käytön yleisyyden kartoittaminen esimerkiksi paikallistasolla sekä opiskelijoiden mielipidetutkimus. Tämä kävi myös opinnäytetyöntekijöiden mielessä opinnäytetyötä suunniteltaessa. Tuolloin opinnäytetyöstä olisi tullut tutkimuksellinen.

Toiminnallinen opinnäytetyö koettiin hankalaksi varsinkin alussa. Tutkimuksellinen työ tuntui jostain syystä selkeämmältä ja helpommalta

ymmärtää sekä toteuttaa. Toinen opinnäytetyöntekijöistä on myös aiemmin tehnyt tutkimuksellisen työn ja valmiudet siihen olisivat olleet paremmat. Toiminnallinen opinnäytetyö oli monella tapaa haasteellinen, mutta siitä myös opittiin paljon.

Salon kaupungin taloudellinen tilanne on tällä hetkellä tiukka eikä seuraavasta kotoutumiskoulutuksen ajankohdasta ole tarkkaa tietoa. Keväällä 2011 Koto-projektia toteutettaessa puhuttiin vielä mahdollisesti syksyllä alkavasta uudesta opetusryhmästä. Toivottavasti menetelmäkansiosta on kuitenkin todellista hyötyä kaupungin maahanmuuttajayksikölle sitten kun kielenopetusta taas pystytään järjestämään.

LÄHTEET

- Ahonen, Heidi 1993. Musiikki – sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. Loimaan Kirjapaino.
- Ahonen, Heidi 1994. Löytöretki itseen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Anis, M.; Heiliö, T; Hietanen, O & Marttinen, J. 2007. Kohti monikulttuurista Varsinais-Suomea – Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittisen ohjelman tilastoseelvitys, haastattelut, tulevaisuusverstaat ja kysely. Turku:Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Arajärvi, P. 2009. Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut. Selvitysmiehen raportti. Helsinki:Sisäasiainministeriö.
- Blatner, A. 1997. Toiminnalliset menetelmät terapiassa ja koulutuksessa – psykodraaman ja sosiadraaman tekniikat käytäntöön sovellettuna. Suom. Virkkunen, R. 3. uudistettu painos. Jyväskylä:Suomen Morenoinstituutti.
- Bojner – Horwitz, E. & Bojner, G. 2007. Mielihyvää musiikista. Suom. Salonen, S. Vantaa: Dark Oy.
- Hannula, A 2000. Tiedostaminen ja muutos Paulo Freiren ajattelussa – Systemaattinen analyysi Sorrettujen pedagogiikasta. Viitattu 10.10.2011
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/vk/hannula/tiedosta.pdf>
- Heiskanen, T. & Hiisijärvi, S. nd. Toiminnalliset menetelmät. Toiminnallisista menetelmistä yleensä. Viitattu: 7.11. 2011. Saatavissa: <http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>
- Hentunen, M. 2011. Yhteisö auttaa kotoutumaan. Lapsemme 3/2011, 8-12.
- Ikäläinen, S.; Martiskainen, T. & Törrönen, M. 2003. Mangopuun juurelta kuusen katveeseen – asiakkaana maahanmuuttajaperhe. Vantaa>Lastensuojelun Keskusliitto.
- Ilkka, L. & Tamminen, H. 2004. Avain tunteiden taloon. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jokinen, T. 2001. Tuotekehitys. Kuudes korjattu painos. Helsinki:Otatieto Oy.
- Kanervo, S. & Saarinen, T. 2011. Kulttuurit keskuudessamme. Viitattu 21.9.2011.
<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=12927&culture=fi-FI&contentlan=1>
- Karlsson – Sutisna, S. 1995. Taide ihmisen tutkimisessa – ja päivähoito. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Kaivolla – taide tiedon lähteenä.
- Kataja, J. ; Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.
- Kauppila, R. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Juva: WS Bookwell Oy.
- Koivumäki, K. 2007. Ohjaus ja opiskelun tuki. Teoksessa Laine, R, Nissilä, E & Sergejeff, K. (toim.) Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia – luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Vammalan Kirjapaino Oy. Opetushallitus, 148 -154.
- Kolb, D. 1984. Experiential learning. Experience as the source of learning and development. New Jersey: Prentice Hall.

- Kolb, D; Boyatzis, R; Mainemelis, C. 1999. *Experiential Learning Theory: Previous Research and New Directions*. Ohio: Department of Organizational Behaviour. Weatherhead School of Management. Case Western Reserve University. Saatavissa myös: <http://www.d.umn.edu/~kgilbert/educ5165-731/Readings/experiential-learning-theory.pdf>
- Kopakkala, A. 2005. Jacob Morenon psykodraama. Teoksessa Janhunen, T. & Sura, S. (Toim.) *Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat*. Pieksämäki:Resurssi.
- Kuotola, Susanna 1997. *Tule kanssani kielikylypyyn. Musiikin opetus kielikylypymenetelmässä. Pro gradu – tutkielma. Musiikkitieteen laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto*. Saatavissa myös: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9898/306.pdf>
- Laki kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493. Viitattu 25.9.2011 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Lehtovuori, E. 2008. Kirjoittamisesta elämänvoimaa – kirjallisuusterapeuttiset menetelmät työssäjaksamisen tukena. *Työterveyslääkäri* 2008;26(3), 60–62 Saatavissa myös http://www.terveysportti.fi/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=ttl00540
- Liikanen, H-L. 2003. *Taide kohtaa elämän - Arts in Hospital -hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa*. Väitöskirja. Helsinki:SMS-julkaisu.
- Linnainmaa, T. 2005. *Mitä kirjallisuusterapia on?* Teoksessa Mäki, S. & Linnainmaa, T. (Toim.) *Hoitavat sanat – opas kirjallisuusterapiaan*. Jyväskylä:Duodecim.
Maahanmuuttovirasto	2011.	Pakolaiskiintiö.	Viitattu	21.9.2011
http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1923				
Maahanmuuttovirasto	2011.	Paluumuuttaja.	Viitattu	21.9.2011
http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2475				
- Morgan, J. & Rinvoluceri, M. 2008. *Humanising Language Teaching. An old exercise. Doubling – a psychodrama technique that has been successfully transposed to language teaching. Year 10; issue 2; April 2008, ISSN 1755 – 9715*. Viitattu 7.11.2011. Saatavissa: <http://www.hltmag.co.uk/apr08/ex.htm>
- Morenolaisen psykodraaman kouluttajayhdistys ry. n.d. *Mitä psykodraama on?* Viitattu 7.11.2011. Saatavissa: www.mopsi.org > Mitä psykodraama on?
- Mäkinen, P. 2002. *Kokemuksellinen oppiminen. Verkko – tutor*. Viitattu 11.11.2011. Tampereen yliopisto. <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>
- Nieminen, S 2005. *Psykodraaman luovuus*. Teoksessa Janhunen, T. & Sura, S. (Toim.) *Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat*. Pieksämäki:Resurssi.
- Nietosvuori, L. 2006. *Luovat ja toiminalliset menetelmät hyvinvoinnin tukena*. Teoksessa Soikkeli, S., Haapasilta, M. & Nietosvuori, L.(toim.)*Näkökulmia ammatilliseen kasvuun*. Tampere: Lahden ammattikorkeakoulu, 63–72. Saatavissa myös http://www.lamk.fi/material/1_talo_netiversio.pdf#page=64
- Opinpaja Oy, 2011. *Toiminnalliset menetelmät*. Viitattu 9.11.2011. Peda.net > Verkkoveräjien etusivu > [Hankkeet ja projektit](http://Hankkeet) > [Keski-Suomen seudullinen verkostohanke](http://Keski-Suomen) > [Opetuksen ja arvioinnin eriyttäminen-näkökulmia ja menetelmiä](http://Opetuksen) > [Eriyttämisen menetelmiä](http://Eriyttämisen) > [Toiminnallisia menetelmiä](http://Toiminnallisia) > [Toiminnalliset menetelmät](http://Toiminnalliset).

Opinpaja Oy, 2011. Draama. Viitattu 9.11.2011. [Peda.net > Verkkoeräjäien etusivu > Hankkeet ja projektit > Keski-Suomen seudullinen verkostohanke > Opetuksen ja arvioinnin eriyttäminen-näkökulmia ja menetelmiä > Eriyttämisen menetelmiä > Toiminnallisia menetelmiä > Draama.](#)

Peavy, R.Vance 1999. Sosiodynaaminen ohjaus. Suomentaja Auvinen P. Helsinki: Psykologien kustannus Oy.

Pöyhönen, S; Tarnanen, M; Kyllönen, T; Vehviläinen, E-M & Rynkänen, T. 2009. Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa – Tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto/Soveltavan kielen tutkimuksen keskus. Saatavissa myös: <http://www.solki.jyu.fi/julkaisee/maahanmuuttajienkielikoulutus.pdf>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Saarinen, E. 2011. Maahanmuutto on aina sankaritarina. Sosiaalitieto 2/2011, 8-11.

Salon kaupunki 2011. Viitattu 22.9.2011
<http://www.salo.fi/linkit/salotietoa/kansainvalisyys/maahanmuuttajatyonkoordinointi/>

Salon kaupungin kotouttamisohjelma 2007. Viitattu 22.9.2011. Saatavissa: [Salon kaupungin kotouttamisohjelma - www.kuntaportaali.org](#)

Sergejeff K, 2007. Toiminnalliset menetelmät kielenopetuksessa. Teoksessa Laine, R, Nissilä, E & Sergejeff, K. (toim.) Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia – luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Vammala: Opetushallitus, 81-95.

Sergejeff K, 2007. Opettajan rooli luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa. Teoksessa Laine, R, Nissilä, E & Sergejeff, K. (toim.) Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia – luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Vammala: Opetushallitus, 96-106.

Sisäasiainministeriö tiedotteet 2010. Kulttuurirahasto ja kulturfonden valtion kanssa uudistamaan maahanmuuttajien kielenopetusta. Viitattu 25.9.2011.
a:<http://www.polamk.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/204F834EB81E225AC22576D5004C4E14?opendocument>

Sisäasiainministeriö 2011. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Viitattu 21.9.2011
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/8DF6B5976EC7799EC22575E1001FD4B3?opendocument>

Sisäasiainministeriö 2011. Uusi kotoutumislaki: Suomeen muuton alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Viitattu 25.9.2011
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/5bad03a08cf60ecac22578fe003c9b70/\\$file/factsheet_kotolaki_1_9_2011.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/5bad03a08cf60ecac22578fe003c9b70/$file/factsheet_kotolaki_1_9_2011.pdf)

Suomi.fi 2011. Viitattu 25.9.2011

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/maahan_ ja_maastamuutto/maahanmuuttajaty_ ja_kotoutuminen/kotoutuminen/index.html?services=

Suomen Psykodraamayhdistys 2005. Draama terapeuttisena välineenä. Viitattu 7.11.2011. Saatavissa: www.suomenpsykodraamayhdistys.fi > Psykodraama menetelmänä > Draama terapeuttisena menetelmänä

Taajamo, M & Puukari, S 2007. Monikulttuurisuus ja moniammatillisuus ohjaus- ja neuvontatyössä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. Saatavissa myös: <http://ktl.jyu.fi/img/portal/7775/G036.pdf>

Toikko, T. & Rantanen, T 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3.korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Toiminnalliset työnhajaajat. n.d. Menetelmät. Toiminnalliset menetelmät työnhajauksessa. Viitatti 21.9. 2011. Saatavissa: <http://www.kolumbus.fi/tyonohjaajat/menetelmat.htm>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Avoimet paikat. Viitattu 26.10.2011 <http://www.mol.fi/paikat/Job.do?lang=fi&jobID=7799826&index=42&anchor=7799826>

Työministeriö 2005. Kala kuivalla maalla. Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta. Etnisten suhteiden neuvottelukunta. Työhallinnon julkaisu 344.

UNCHR 2011. Keitä autamme. Viitattu 21.9.2011 <http://www.unhcr.is/fi/keita-autamme/pakolaiset.htm>

Vahala, H. 2003. Löytöretkiä luovuuteen. Teoksessa Vahala, H. (toim.) Elämän kevät. Luovuuden kautta kasvuun. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Väistö, R & Kiikkala, I. 2008. Oman työnsä kehittäjä voi hyvin. Tesso 3/2008. Saatavissa <http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/3/sivu/42.htm>

Williams, A. 2002. Ryhmän salaisuudet. Sosiometria muutoksen voimavarana. Juva: WS Bookwell.

KEVENNYSTÄ
KIELIOPINTOIHIN

SISÄLLYS

1. Johdanto	3
2. Ohjauksen vaiheet	4
3. Mikä sinun nimesi on?	7
4. Nimet tutuiksi	8
5. Siamilainen jalkapallo	9
6. Kerron itsestäni piirissä	10
7. Patsaat	11
8. Kartta	12
9. Kuvan tuplaaminen	13
10. Kielen tuplaaminen	15
11. Tilanneharjoitukset	16
12. Taikapuoti	17
13. Musiikkimaalaus	18
14. Tunteiden ympyrä	19
15. Lukuharjoitus	20

16. Ilman ymmärrystä	21
17. Musiikkielämys	22
18. Kolme lausetta	23
19. Oma musiikki	24
20. Sanojen poimintaa musiikista	25
21. Tarinan / Lauseiden muodostusta	26
22. Ammatit	27
23. Nallekortit	28
24. Pelit, leikit, retket ja tutustumiskäynnit	29
Lähteet	31

1 JOHDANTO

Tämä menetelmäkansio esittelee erilaisia toiminnallisia harjoituksia. Menetelmäkansio on koottu Salon kaupungin maahanmuuttajayksikön työntekijöiden tueksi kotoutumiskoulutukseen sisältyvää suomenkielen opetusta varten. Kansio tarjoaa koulutuksenohjaajille vaihtoehtoisia harjoituksia sekä tukemaan että keventämään perinteistä, kirjapainotteista opetusta.

Toiminnalliset harjoitukset on valikoitu aktivoimaan suullista ilmaisua. Harjoituksissa käytetään menetelminä musiikkia, kuvataidetta, draamaa ja kirjallisuutta eri tavoin sovellettuna. Kansiosta löytyy muun muassa alkavalle ryhmälle suunniteltuja tutustumisharjoituksia, lämmittely- ja virittäytymisharjoituksia, toimintaharjoituksia sekä muutamia työskentelyn lopettamiseen soveltuvia rentoutus- ja lopetusharjoituksia.

Kaikkia harjoituksia voi soveltaa ryhmäkohtaisesti ja käyttää myös yksittäin elävöittämään opetusta. Menetelmäkansion alussa käydään läpi työskentelyyn liittyvät vaiheet, jotka tulisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa.

Toivomme, että kansion harjoitukset tuottavat hauskoja opetushetkiä sekä ohjaajille että ohjattaville!

Marianne Heinonen & Nada Reunanen

2 Ohjauksen vaiheet

Luovien menetelmien ohjaus kulkee kolmen päävaiheen kautta, joilla on kullakin oma tarkoituksensa työskentelyssä. Päävaiheita kutsutaan lämmittely-, toiminta- ja lopetusvaiheiksi. Lopetusvaiheessa voidaan käyttää myös ns. psykodraamaan kuuluvaa jakamisen tekniikkaa.

Lämmittely ja virittäytyminen

Lämmittelyvaiheelle on tunnusomaista vapautuvan tunnelman luominen ryhmäläisten kesken ja sen avulla pyritään orientoitumaan ja valmistautumaan itse toimintavaiheeseen. Lämmittelyllä ja virittäytymisellä oppija saadaan irti aikaisemmasta tilanteestaan sekä ajatuksistaan. Lisäksi huomio saadaan kiinnitettyä opittavaan asiaan ja motivoitua oppijaa. Lämmittelyvaiheen tärkein tavoite on luoda hyväksyvä ja turvallinen ilmapiiri, jonka myötä spontaania ilmaisua voidaan tukea.

Lämmittelyssä ja virittäytymisessä voidaan käyttää hyväksi erilaisia tutustumis-, rentoutumis- tai luottamusharjoituksia. Lisäksi pienryhmäkeskustelut, mielikuvaharjoitukset sekä muut pelit ja leikit ovat oiva tapa lämmitellä ja virittäytyä itse toimintavaiheeseen. Lämmittelyvaiheeseen on hyvä sisällyttää useita erilaisia leikkejä tai harjoituksia, joilla voidaan lämmittää sekä mieli että keho vapautunutta ja aitoa ilmaisua silmällä pitäen.

Toimintavaihe

Toimintavaihe ohjauksen päävaiheista tärkein ja se myös kestää pisimpään. Ohjaajan tulisi suunnitella toimintavaihe huolellisesti ja sen tulisi vastata ryhmän toiveita ja tavoitteita. Tavoitteena on saada ryhmäläiset syventymään käsiteltävään aiheeseen, joka voidaan esimerkiksi teemoittaa jonkin aiheen ympärille. Ohjauksen tulisi olla monipuolinen ja siihen kannattaa sisällyttää niin improvisaatiota kuin intensiivisempiäkin harjoituksia.

Huolellinen suunnittelu on ohjauksen sujuvalle etenemiselle tärkeää ja aikaa harjoitusten tekemiseen tulisi olla riittävästi. Ohjaajalla on hyvä olla ylimääräisiä harjoituksia ”takataskussa”, sillä ryhmä elää sekä sen tavoitteet ja odotukset saattavat muuttua ohjauksen aikana. Tällöin ohjausta voidaan muuttaa tarvittaessa.

Lopetusvaihe

Lopetusvaiheessa jäähdytellään ja jaetaan ohjauksesta liittyviä ajatuksia sekä tunteita. Toiminnalliset menetelmät saattavat nostaa pintaan vahvoja tunteita ja ne voivat olla joskus voimakkaitakin elämyksiä osanottajille. Oppijoiden kohdalla jakamista voidaan kuvailla eräänlaiseksi siirtymävaiheeksi aktivoivan oppimisympäristön ja muun maailman välillä.

Jakaminen voidaan toteuttaa puhumalla tai erilaisia apuvälineitä, kuten nallekortteja apuna käyttäen. Jakamiselle tulee varata aikaa, että jokainen saa puhua vapaasti harjoitusten aikana esiin nousseista tunteista. Tämän jälkeen ajatukset voidaan tyhjentää jonkin leikin avulla tai siihen voidaan vaihtoehtoisesti käyttää rentoutumisharjoitusta.

Riippuen opiskeluprosessin tavoitteista, jakaminen voi liittyä myös itsenäiseen opitun ja koetun reflektointiin esimerkiksi oppimispäiväkirjaa kirjoittamalla. Kaikissa ohjauksen vaiheissa on tärkeää, ettei ketään pakoteta osallistumaan harjoituksiin vastoin omaa tahtoaan. Jokaisen tulisi voida myös lähteä hyvillä mielin kotiin ohjauskerran päätteeksi.

(Ilkka & Tamminen 2004; Opinpaja 2011)

MIKÄ SINUN NIMESI ON?

Harjoituksen tavoite:

- Oppia tuntemaan toisia ryhmäläisiä
- Oppia esittelemään itsensä suomen kielellä
- Oppia suomalaista tapakulttuuria – kättely
- Kerrata/oppia aakkosia

Harjoituksen kulku:

- Laita opiskelijat seisomaan riviin ja asetu itse mukaan riviin
- Rivin toinen pää on aakkostan loppupää Ö ja toinen pää alkupää A
- Ohjeista kaikki kättelemään ja esittäytymään molemmilla puolilla seisovien vierustovereiden kanssa (etunimi riittää)
- Esittelyn ja kättelyn jälkeen pyydä opiskelijat vaihtamaan paikkoja aakkosjärjestyksen mukaisesti etunimen alkukirjaimen mukaan
- Paikan vaihdon jälkeen esittäytytään uudelle vierustoverille ja paikka rivissä vaihtuu näin useasti.
- Lopuksi sanotaan kaikkien nimet ja katsotaan onko aakkosjärjestys oikein.

Vinkki:

Jos ryhmän kielitaitotaso on hyvä, voidaan käyttää etu- ja sukunimiä. Nimilappu rinnassa helpottaa tehtävää.

(Outi Bottas 2008)

NIMET TUTUIKSI

Harjoituksen tavoite:

- Oppia toisten ryhmäläisten nimet

Tarvittavat välineet:

- Kaikille ryhmäläisille tuolit
- Sanomalehti

Harjoituksen kulku:

- Ennen harjoituksen alkua pyydä kaikkia ryhmäläisiä sanomaan oma nimi vuorotellen ja toistaen se 2-3 kertaa selkeällä äänellä
- Ohjaa opiskelijat istumaan tuoleille, jotka ovat ympyrän muodossa
- Poista yksi tuoli ja ohjaa ilman tuolia ollut opiskelija ympyrän keskelle seisomaan ja anna hänelle taitettu sanomalehti käteen
- Pyydä jotakuta opiskelijaa sanomaan jonkun ryhmäläisen nimi ääneen
- Lehteä pitävän opiskelijan on nyt läppäistävä edellä mainittua henkilöä lehdellä ennen kuin aiemmin nimen sanonut opiskelija ehtii sanoa uuden nimen
- Jos hän ehtii läppäistä lehdellä ennen uutta nimeä, vaihtavat lehden pitäjä ja nimen sanoja paikkaa. Jos nimen sanoja ehtii sanoa uuden nimen, on lehteä pitävän opiskelijan yritettävä läppäistä tätä uutta nimettyä opiskelijaa
- Vinkki: Harjoitusta voi vaikeuttaa muuttamalla välillä istumajärjestystä.

(Outi Bottas 2008)

SIAMILAINEN JALKAPALLO

Harjoituksen tavoite:

- Yhteistyö, parityöskentely ja toisten huomioon ottaminen
- Tutustuminen toisiin

Tarvittavat välineet:

- Tavallinen jalkapallo tai softpallo
- Narua tai liinoja

Harjoituksen kulku:

- Jaa ryhmä kahteen joukkueeseen, jotka muodostavat pareja
- Ohjeista pareja sitomaan liinalla tai narulla oma jalka parin jalkaan kiinni
- Pyydä pareja ottamaan toisiaan käsistä kiinni
- Tämän jälkeen alussa jaetut kaksi joukkuetta pelaavat jalkapalloa toisiaan vastaan

Vinkki: Peliä on mahdollista soveltaa esim. sitomalla kolme osallistujaa yhteen jne.

(Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 53.)

KERRON ITSESTÄNI PIIRISSÄ

Harjoituksen tavoite:

- Oppia tuntemaan toisia ryhmäläisiä
- Oppia kertomaan itsestä suomeksi
- Oppia kuuntelemaan ja ymmärtämään erilaisia tapoja puhua suomea

Harjoituksen kulku:

- Pyydä kaikki seisomaan piiriin
- Lähde kiertämään pujotellen piiriä myötäpäivään; Ensimmäisen opiskelijan oikealta puolelta ja seuraavan vasemmalta jne
- Kulkiessasi kerro asioita itsestäsi
- Kuljettuasi koko kierroksen vuoro siirtyy seuraavalle
- Lopuksi muistellaan yhdessä mitä kukin on kertonut itsestään

Vinkki:

Tässä harjoituksessa voi kävelyvauhdilla vaikuttaa siihen, paljonko ehtii asioita kertoa. Kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä ääneen huolimatta siitä onko luonteeltaan puhelias tai hiljainen.

(Outi Bottas 2008)

PATSAAT

Harjoituksen tavoite:

- Tutustuminen
- Ongelmanratkaisu
- Luovuus
- Lämmittely
- Sanaston harjaannuttaminen

Harjoituksen kulku:

- Jaa ryhmäläiset kahdeksi pienryhmäksi tai pareiksi
- Ryhmät tekevät patsaan tiettyyn aiheeseen tai teemaan liittyen
- Patsaiden ollessa valmiita, ryhmät koettavat arvata vuorotellen, mitä patsaat esittävät (Ne voivat olla esimerkiksi eläimiä tai ammatteja jne.)

(Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011,51)

KARTTA

Harjoituksen tavoite:

- Tutustuminen
- Oppia kertomaan taustoistaan suomeksi

Tarvittavat välineet:

- Paperit, joille kirjoitettu maanosien nimet

Harjoituksen kulku:

- Aseta maanosalaput lattialle ympäri huonetta
- Pyydä jokaista menemään sen maanosan kohdalle seisomaan, missä on syntynyt
- Tee kyselykierros, jonka aikana kaikki kertovat missä ovat syntyneet
- Seuraavaksi pyydä kaikkia siirtymään sen maanosan kohdalle, missä oli esimerkiksi 15-vuotiaana
- Tee uusi kyselykierros, jonka aikana kaikki kertovat olinpaikkansa 15-vuotiaana. Kyselykierroksella voi kysellä muitakin asioita esim. millaisessa asunnossa asuit? kävitkö koulua? jne
- Vinkki: Ohjaajan kannattaa miettiä valmiiksi omalle ryhmälle sopivia kysymyksiä ja ajankohtia

(Blatner 1997, 68)

KUVAN TUPLAAMINEN

Harjoituksen tavoitteet:

- Harjoitella kysymyssanoja- ja lauseita
- Kysymyksiin vastaaminen ja kommunikointi suomeksi

Tarvittavat välineet:

- Iso henkilökuva, joka kaikkien on helppo nähdä (Parhaiten toimii kuva vanhasta henkilöstä, jonka ryppyiset ja pahkuraiset kasvopiirteet jättävät sukupuolen tulkinnanvaraiseksi)
- Henkilön tulisi myös olla tuntematon ryhmän jäsenille

Harjoituksen kulku:

- 1 Näytä kuvaa ryhmälle ja kehota samalla jokaista nojautumaan taaksepäin tuolilla ja rentoutumaan
- 2 Kun jokainen istuu rentoutuneena tuolissaan, virittele toimintaa eteenpäin heittäen ilmaan kuvan henkilöön liittyviä kysymyksiä, kuten: Minua mietityttää, kuinka vanha kuvan henkilö on...? Onkohan hän naimisissa..? Minkäköhänlaisessa talossa hän asuu..?
- 3 Ilmoittaa ryhmäläisille, että nyt on heidän vuoronsa esittää kysymyksiä kuvan henkilölle ja pyydä jokaista kirjoittamaan esimerkiksi kymmenen kysymystä paperille
- 4 Ryhmän jäsenten kirjoittaessa kysymyksiä, voit kierrellä ryhmän keskuudessa ja auttaa kysymysten valmistelussa sekä korjata mahdollisia kirjoitusvirheitä
- 5 Kun kysymykset ovat valmiita, pyydä vapaaehtoista ryhmän jäsentä istumaan joko kuvan taakse tai viereen tuplaamaan kuvaa ja vastaamaan ryhmän jäsenten kysymyksiin kuvan henkilönä

(Morgan, J. 2008)

KIELEN TUPLAAMINEN

Harjoituksen tavoitteet:

- Tämän harjoituksen avulla voidaan hyödyntää ryhmäläisten erilaista kielitaitotasoa. Auttamalla toista oppii myös itse
- Harjoitus lisää ryhmän yhteishenkeä

Harjoituksen kulku:

- Pyydä vapaaehtoista ryhmän jäsentä kertomaan muulle ryhmälle tarina
- Pyydä tarinankertojaa valitsemaan joku ryhmän jäsenistä istumaan tuplaksi hänen taakseen ja auttamaan hienotunteisesti mahdollisissa kielivirheissä
- Tuplan tehtävä on siis auttaa tarinankertojaa löytämään sanoja, joita tarinankertoja ei itse löydä ja korjaamaan suurimpia kielivirheitä

Huom! Harjoituksessa on erittäin tärkeää, että tarinankertoja saa valita tuplansa itse. Ohjaajan tulisi myös maltaa pysyä taka-alalla, sillä tuplan tehtävä on korjata kielivirheet, ei ohjaajan. Tässä harjoituksessa ohjaajan tehtävänä on siis vain havainnoida ryhmää, eikä osallistua aktiivisesti itse toimintaan.

(Morgan, J. 2008)

TILANNEHARJOITUKSET

Harjoituksen tavoite:

- Opetella asioimaan erilaisissa arkipäivän tilanteissa suomen kieltä käyttäen

Harjoituksen kulku:

- Valitse yhdessä ryhmän kanssa jokin arkipäivän tilanne kuten kaupassa asiointi tai lääkärissäkäynti, junalipun osto tms.
- Jaa ryhmäläisille roolit. Esimerkiksi kauppias, lääkäri, asiakas ym ja pyydä roolin saaneita eläytymään tilanteeseen ja esittämään se muulle ryhmälle

Vinkki: Opetustilasta riippuen voidaan "lavastaa" esimerkiksi kolme asioimiskohdetta, joissa ryhmäläiset kiertävät vuorotellen asioimassa.

(Blatner 1997, 63)

TAIKAPUOTI

Harjoituksen tavoite:

- Kauppa-asiointiin harjoittelu myyjänä ja ostajana
- Sanaryhmien harjoittelu (substantiivit, adjektiivit jne.)
- Neuvottelun harjoittelu suomeksi

Harjoituksen kulku:

- Kehota ryhmää kuvittelemaan pieni kauppa. Kaupasta saa ostaa mitä tahansa ominaisuuksia esimerkiksi ystävyyttä, rakkautta tai vaikka rohkeutta
 - Valitaan kauppaan myyjä ja vapaaehtoinen ostaja
 - Ostaja ostaa kauppiaalta jotain haluamaansa ominaisuutta, mutta ostosta ei makseta rahalla vaan ostajan täytyy luovuttaa jotain itseltään. Hinnasta neuvotellaan myyjän kanssa ja ostajaa kannustetaan kokeilemaan ostamiaan ominaisuuksia ja näyttämään miltä tuntuu, kun on antanut oman ominaisuutensa pois
- Vinkki: Sopii paremmin jo kieltä hyvin osaaville maahanmuuttajille

(Blatner 1997, 63)

MUSIIKKIMAALAUUS

Harjoituksen tavoite:

- Kielitaidon harjaannuttaminen kertomalla omasta maalauksesta suomeksi
- Aktiivinen puhuminen

Tarvittavat välineet:

- Vesivärit
- Paperia

Harjoituksen kulku:

- Ohjeista ryhmäläiset maalaamaan musiikin tuomia mielikuvia paperille
- Laita musiikki soimaan taustalle ja anna ryhmäläisten maalata rauhassa kuviaan
- Musiikkia voi toistaa kunnes kaikki ovat saaneet maalauksensa valmiiksi – kiirettä ei ole

Vinkki: Musiikkina voi käyttää esimerkiksi Angelin tyttöjä (Ruojoin ruoktot, Gidda Beaiivvas)

(Entonen-Sirainen, T. 2011)

TUNTEIDEN YMPYRÄ

Harjoituksen tavoitteet:

- Virittää ja stimuloida luovaa ajattelua
- Oppia värejä ja adjektiiveja

Tarvittavat välineet:

- Paperi, johon on piirretty neljään osaan jaettu ympyrä
- Vesivärit ja värikynät
- Musiikkisoitin ja neljä erilaista musiikkikappaletta

Harjoituksen kulku:

- Jaa kaikille paperit ja värit
- Soita harjoituksen aikana neljää erityyppistä musiikkia
- Ohjeista ryhmäläisiä kuvittelemaan itsensä musiikin herättämiä mielikuvia vastaavaan tilanteeseen
- Musiikin soidessa ryhmän jäsenet piirtävät yhteen ympyrän osista juuri kyseisen musiikkikappaleen mieleen tuomia asioita tai tunteita
- Musiikin esiin tuomia tunteita voidaan kuvailla eri värein tai kirjoittaen adjektiiveja
- Kun kaikki neljä musiikkikappaletta on kuunneltu voidaan vielä keskustella niiden esiin tuomista tunteista ja kokemuksista

(Ahonen 1993, 197)

LUKUHARJOITUS

Harjoituksen tavoitteet:

- Eri tunnetiloihin eläytyminen
- Tunteiden ilmaiseminen suomeksi puhuen
- Sanaston ja suomenkielisen tekstin lukemisen harjaannuttaminen

Tarvittavat välineet:

- Kappale kirjasta, näytelmästä tai lehdestä

Harjoituksen kulku:

- Anna jokaiselle ryhmän jäsenelle kappale esimerkiksi kirjasta, lehdestä tai näytelmästä
- Pyydä ryhmäläisiä kävelemään ympäri opetustilaa ja lukemaan samalla tekstiä
- Ryhmäläisten lukiessa huuda väliin jokin tunnetila suomeksi. Tähän tunteeseen ryhmäläisten tulisi eläytyä samalla kun jatkavat lukemista

(Ilkka & Tamminen 2004, 67 – 68)

ILMAN YMMÄRRYSTÄ

Harjoituksen tavoitteet:

- Tunteiden ilmaiseminen käyttäen eleitä, ilmeitä ja äänenpainoa
- Tunnesanaston opettelu
- Aktiivinen puhuminen yhdessä

Harjoituksen kulku:

- Jaa ryhmä pareiksi
- Pyydä pareja kuvittelemaan itsensä erilaisiin tunteita pintaan nostaviin tilanteisiin ja eläytymään tilanteeseen ilmein, elein ja liikkein
- Pyydä pareja esittämään tilanne muulle ryhmälle pantomiimina ja ryhmä koettaa saada selvillä mitä tilanteessa tapahtuu

(Ilkka & Tamminen 2004,68)

MUSIIKKIELÄMYS

Harjoituksen tavoitteet:

- Tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- Kirjoittamisen ja puheen vahvistaminen

Tarvittavat välineet:

- taustamusiikkia
- paperia
- kyniä

Harjoituksen kulku:

- Laita taustamusiikki soimaan
- Pyydä ryhmän jäseniä sulkemaan silmänsä ja eläytymään musiikkiin
- Musiikin päätyttyä ryhmän jäseniä keskustelevat joko pareittain tai pienryhmissä musiikin herättämistä ajatuksista ja tuntemuksista
- Ajatukset kirjoitetaan paperille (ne voivat olla myös pelkkiä sanoja)
- Ohjeista ryhmiä muodostamaan esiin tulleista ajatuksista tai sanoista suomenkielisen runon, jotka luetaan lopuksi koko ryhmälle
- Tämän jälkeen voidaan vielä yhdessä keskustella runoista tai musiikista

(Ilkka & Tamminen 2004, 51.)

KOLME LAUSETTA

Harjoituksen tavoite:

- Ajatusten tyhjentäminen
- Ohjauksen jakaminen
- Kielen oppiminen aktiivisesti puhumalla

Harjoituksen kulku:

- Pyydä ryhmän jäseniä asettumaan piiriin
- Pyydä ryhmäläisiä kuvailemaan vuoronperään ohjaukseen täydentämällä etukäteen antamia lauseita
Esimerkkinä: Mukavaa oli, että...Tylsää oli, että...Hauskaa oli, että jne.
- Palautteita ei tule kommentoida mitenkään

(Ilkka & Tamminen 2004,35.)

OMA MUSIIKKI

Harjoituksen tavoite:

- Tutustua eri kulttuurien musiikkiin
- Oppia kertomaan omista mieltymyksistä ja tunteista

Tarvittavat välineet:

- CD-soitin tai mp3-soitin tai hyvä tietokone + siihen kaiuttimet
- Liitu- tai fläppitaulu

Harjoituksen kulku:

- Edellisellä kokoontumiskerralla on ohjeistettu opiskelijat ottamaan seuraavalle kerralle mukaan omaa mielimusiikkiaan 1-2 kappaletta CD:nä tai muuna tallenteena sen mukaan mitkä äänentoistolaitteet ovat käytettävissä
- Kirjoita taululle kysymyksiä, joihin musiikkikappaleen tuoja kuuntelun jälkeen vastaa suomeksi. Käykää ensiksi yhdessä kysymykset läpi, jotta kaikki varmasti ymmärtävät ne:
 - Miksi valitsit juuri tämän musiikin?
 - Mitä musiikissa kerrotaan/ mikä on kappaleen tarina?
 - Kuka esittää kappaleen?
 - Milloin kuuntelet tätä musiikkia?
 - Minkälaisia tunteita kappale sinussa herättää?
- Kuunnelkaa esimerkiksi ohjaajan tuoma musiikkikappale, jonka jälkeen hän kertoo tuomaansa musiikkiin liittyvät asiat

SANOJEN POIMINTAA MUSIIKISTA

Harjoituksen tavoite:

- Harjaannuttaa kielitaitoa ja kirjoittamista musiikkia apuna käyttäen

Tarvittavat välineet:

- Musiikkikappaleiden sanat kopioituina jokaiselle opiskelijalle
- Paperia ja kynät kaikille
- CD-/Mp3-soitin tai tietokone (videotykki)
- Sopivaa suomenkielistä musiikkia esimerkiksi lastenlauluja, suomipopia tai iskelmämusiikkia. kielitaitotason mukaan

Harjoituksen kulku:

- Jaa opiskelijoille tyhjät paperit sekä kynä
- Ohjeista ryhmäläiset olemaan hiljaa, jotta kaikki voisivat rauhassa keskittyä kuunteluun
- Laita musiikkikappale soimaan ensin kerran tai kaksi ilman, niin että sitä vain kuunnellaan
- Tämän jälkeen tauota musiikki sopiviin pätkiin jotta kaikki saavat kirjoittaa kuulemiaan sanoja ylös paperille
- Lopuksi tarkistetaan yhdessä katsomalla taululta tai screeniltä sanat ja jaetaan kaikille kopiot sanoista
- Kuunnellaan kappale vielä kerran siten, että kaikilla on kopioidut sanat edessään.

TARINAN/LAUSEIDEN MUODOSTUSTA

Harjoituksen tavoite:

- Harjoitella kirjoittamista toiminnallisesti
- Harjoitella haluttuja sanaryhmiä kirjallisesti

Tarvittavat välineet:

- Paperia ja kynät
- Liitu- tai fläppitaulu

Harjoituksen kulku:

- Jaa kaikille kynät ja paperia
- Kirjoita taululle erilaisia sanoja; esimerkiksi 20 sanaa
- Ohjeista opiskelijat kirjoittamaan suomeksi lauseita, joihin sisältyy taululla olevia sanoja
- Anna tehtävään aikaa 10-20 minuuttia sanojen lukumäärän ja ryhmän taitotason mukaan
- Vaihtoehtoisesti ja kielitaitotasosta riippuen opiskelijoita voi ohjeistaa kirjoittamaan tarinan tai runon, joka pitää sisällään taululla olevat sanat
- Lopuksi jokainen lukee oman tarinansa/lauseensa ääneen muille.

(Entonen-Sirainen, T. 8.4.2011)

AMMATIT

Harjoituksen tavoite:

- Oppia eri ammatteja ja niihin liittyvää sanastoa

Tarvittavat välineet:

- Ammattikortit (Liitteenä kansiossa)

Harjoituksen kulku:

- Asettele ammattikuvakortit kuvapuoli alaspäin pöydälle ja ohjeista kaikkia valitsemaan pöydätä yksi kortti itselle
- Kortin kuvaa ei saa näyttää toisille eikä saa puhua
- Pyydä kukin opiskelija vuorollaan esittämään pantomiimina toisille ryhmäläisille oman korttinsa ammattia
- Toiset yrittävät arvata mitä ammattia pantomiimin esittäjä esittää
- Lopuksi voidaan vielä kiinnittää kaikki kortit taululle, mistä kaikki näkevät ne vielä uudelleen

Vinkki: Harjoitusta voi jatkaa/vaikeuttaa jatkamalla keskustelua kyseessä olevasta ammatista. Esimerkiksi kysymällä missä eri paikoissa sairaanhoitaja voi työskennellä? Millaiset vaatteet hänellä on? Miten kauan sairaanhoitajaksi opiskellaan Suomessa?

NALLEKORTIT

Nallekortit ovat helppo ja hauska apu kielenopetusryhmän toimintaan. Nallekortit koostuvat 50 erilaisesta nallekuvasta. Kuvissa nallet ilmentävät erilaisia tunteita ja persoonallisuudenpiirteitä.

Nallekortteja voi kielenopetuksessa hyödyntää esimerkiksi alkulämmittelyssä ja jakamisessa sekä tunnesanojen opiskelussa.

Tässä kaksi esimerkkiä Nallekorttien käytöstä:

Alkulämmittelyä pyydetään jokaista ryhmäläistä valitsemaan nallekorteista se, joka parhaiten kuvaa omaa olotilaa juuri sillä hetkellä/ aamulla kun heräsi. Ryhmäläiset kertovat vuorotellen suomeksi miksi valitsivat juuri ko kortin.

Lopetuksessa ja jakamisessa kortteja voi käyttää saman periaatteen mukaan.

Nallekortteja voi tilata Pesäpuu Oy:ltä osoitteesta: www.pesapuu.fi

Korttipakkaus sisältää ohjeet ja lukuisia erilaisia käyttötapoja, joista voi valita kielenopetukseen parhaiten soveltuvat.

(Sosiaaliportti 2011)

PELIT, LEIKIT, RETKET JA TUTUSTUMISKÄYNNIT

Pelit

Erilaisten pelien avulla voidaan harjoitella tietyn aihealueen sanastoa ja vuorovaikutusta toisten kanssa. Esimerkiksi: muistipelit, Pictionary, Alias ja Afrikan-tähti ovat suhteellisen helppoja ohjeistaa alkeisryhmällekin. Ne tuovat mukavaa toiminnallista vaihtelua koulupäiviin ja tutustuttavat samalla ryhmäläisiä toisiinsa.

Muistipelikorttien avulla ryhmän jakaminen pareiksi ja ryhmiksi onnistuu myös helposti ja hauskasti. Laitetaan kortit kuvapuoli alaspäin pöydälle ja saman kuvan saaneet ovat pari. Ryhmiä voi muodostaa samalla periaatteella. Esimerkiksi kaikki kissaeläinkortin nostaneet ovat ryhmä.

Leikit

Opetuksen lomaan voi suunnitella pieniä katkoksia esimerkiksi seuraavien perinteisten leikkien avulla: Kapteeni käskee, Rikkinäinen puhelin, Laiva on lastattu ja Seuraa johtajaa.

Jollekin opetuspäivälle kevennykseksi sopivat levy-, runo- tai kuvaraati. Myös karaoke ja yhteislaulut ovat hauska tapa oppia uutta kieltä. Erilaisia menetelmiä ja harjoituksia kannattaa soveltaa omalle ryhmälle sopivaksi ja kokeilla niitä rohkeasti.

Retket ja tutustumiskäynnit

Opetusryhmän kanssa on hyvä välillä lähteä pois sisätiloista tutustumaan yhdessä esimerkiksi paikalliseen toriin, markettiin, kirjastoon tai urheilupuistoon. Näillä retkillä ja tutustumiskäynneillä ryhmäläiset pääsevät tutustumaan kotipaikkakuntansa palvelutarjontaan ja samalla on oivallinen tilaisuus kartuttaa sanavarastoa. Esimerkiksi torilla erilaisten vihannesten nimeäminen voi jollekin jäädä helpommin mieleen kuin kirjasta ulkoa opettelemalla.

Samalla kun lähdetään ulos ryhmäläiset oppivat mm. liikennekulttuuria ja mahdollisesti liikkumaan julkisilla kulkuvälineillä.

(Laine, R. 2007)

LÄHTEET

Ahonen, H 1993. Musiikki - sanaton kieli - musiikkiterapian perusteet. Loimaa: Loimaan kirjapaino.

Blatner, A. 1997. Toiminnalliset menetelmät terapiassa ja koulutuksessa - psykodraaman ja sosiodraaman tekniikat käytäntöön sovellettuna. Suom. Virkkunen, R. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Suomen Morenoinstituutti.

Bottas, O. 2008. Kulttuurit tutuksi - oppikirjan opettajan materiaali. Viitattu 6.11.2011 saatavissa http://www.edu.fi/kulttuurit_tutuksi/tutustumis_ja_lammittelyleikkeja/tutustumisharjoituksia

Ilkka, L. & Tamminen, H. 2004. Avain tunteiden taloon. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laine, R. 2007. Katsaus oppimateriaaleihin. Teoksessa Laine, R., Nissilä, L. & Sergejeff, K. (toim.) Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia - luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Vammala: Opetushallitus, 155- 157.

Kataja, J. ; Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.

Morgan, J. & Rinvoluceri, M. 2008. Humanising Language Teaching. An old exercise. Doubling - a psychodrama technique thas has been successfully transposed to language teaching. Year 10; issue 2; April 2008, ISSN 1755 - 9715. Saatavissa: <http://www.hltmag.co.uk/apr08/ex.htm>

Opinpaja Oy, 2011. Toiminnalliset menetelmät. Viitattu 9.11.2011. [Peda.net > Verkkoveräjien etusivu > Hankkeet ja projektit > Keski-Suomen seudullinen verkostohanke > Opetuksen ja arvioinnin eriyttäminen-näkökulmia ja menetelmiä > Eriyttämisen menetelmiä > Toiminnallisia menetelmiä > Toiminnalliset menetelmät.](#)

Lastensuojelun käsikirja/Nallekortit

saatavissa:<http://www.sosiaaliportti.fi/fiFI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/lapsilahtoinentyoskentely/nallekortit/>

Kuva:

Mies itämaisessa asussa. Valtion Taidemuseo. Taidekokoelmat.

saatavissa:<http://kokoelmat.fng.fi/wandora/w?si=A+I+674&lang=fi>

Retket: Kuva Koto-projektista 2011.